

JULIUSZ HR. OSTROWSKI

KSIĘGA HERBOWA RODÓW POLSKICH

Zeszyt XIV.

CENA ZESZYTU: na papierze welinowym rubli 2
 na papierze czerpanym rubli 4

WARSZAWA.

GEBETHNER i WOLFF Krak. Przedmieście Nr. 5.
WENDE, Krak.-Przedmieście Nr. 9.
SENNEWALD, Krak.-Przedmieście Nr. 5.
B. BOLCEWICZ
Plac Saski Nr. 5.

DRUK JÓZEFA SIKORSKIEGO, WARECKA № 14.
1902.

UPRASZA SIĘ O NADSŁANIE HERBÓW I LEGITYMACYI.

UPRASZA SIĘ O NADSŁANIE PRENUMERATY NA DAJSZE ZESZYTY.

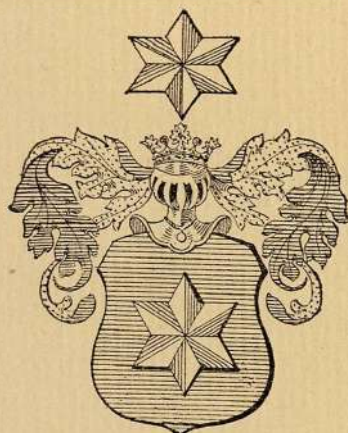
br. 29990

Дозволено Цензурою.
Варшава, 6 Июля 1902 года.

POLIWCZYŃSKI cz. Leliwa odm.

— 2694 —

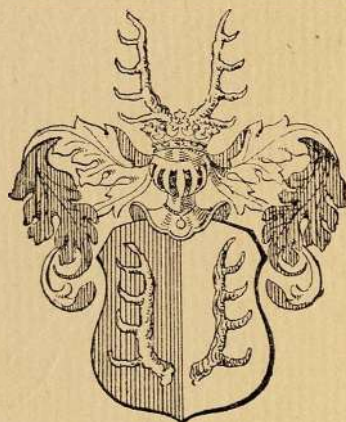
POLCZYŃSKI.

— 2695 —

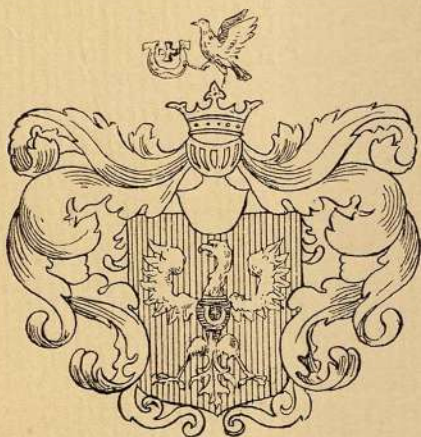
POŁOTA.

— 2696 —

POŁÓW.

— 2697 —

POLUBIŃSKI, Połubenski, cz. Jastrzębiec odm.

— 2698 —

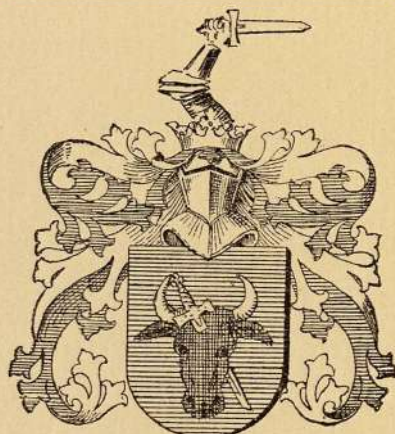
POMIAN I^a, Pomianowicz, Bawół głowa.

— 2699 —

POMIAN 1b.

— 2700 —

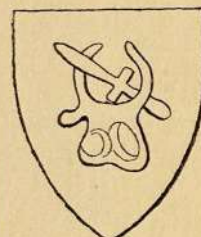
POMIAN II.

— 2701 —

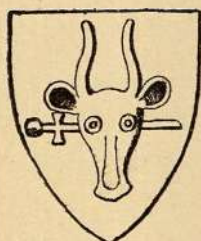
POMIAN III.

— 2702 —

POMIAN IV.

— 2703 —

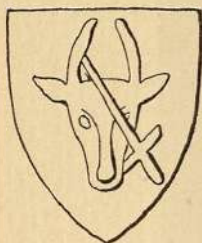
POMIAN V.

— 2704 —

POMIAN VI.

— 2705 —

POMIAN VII.

— 2706 —

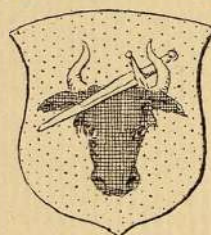
POMIAN VIII.

— 2707 —

POMIAN IX, Pomianowie, Proporczyk.

— 2708 —

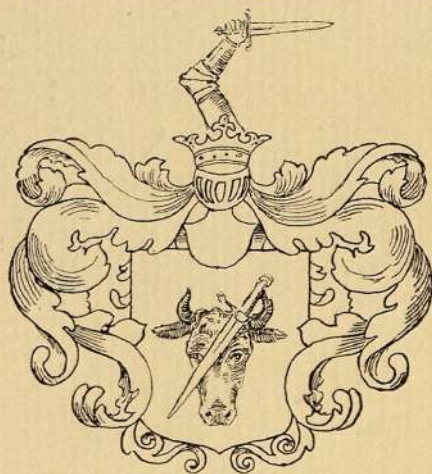
POMIAN X.

— 2709 —

POMIAN XI.

— 2710 —

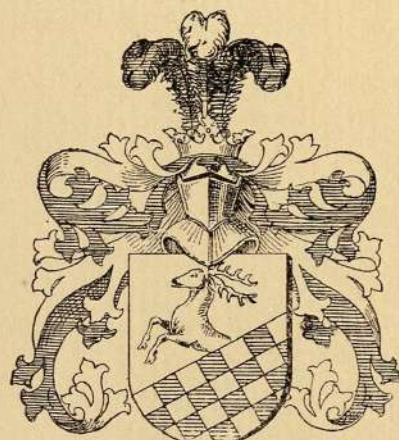
POMIAN XII.

— 2711 —

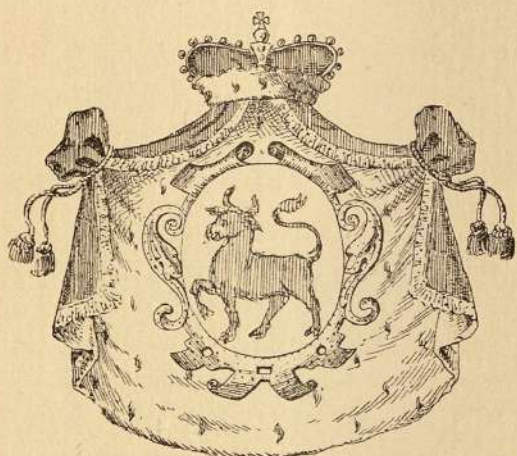
POMIAN ŻYŁOW.

— 2712 —

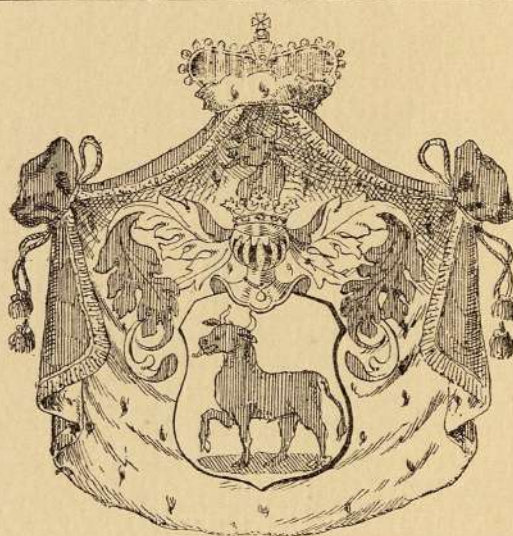
POMISKI, (*Pomeiske*).

— 2713 —

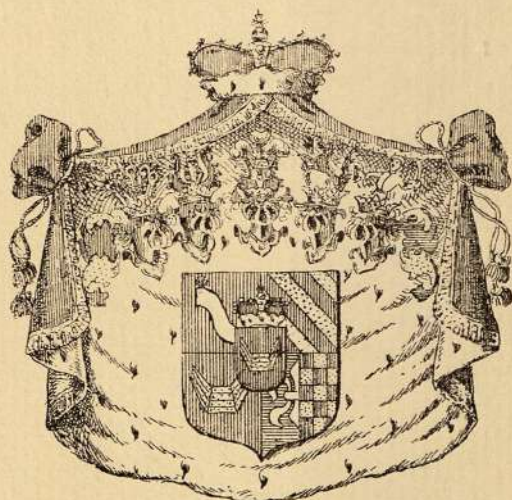
PONIATOWSKI Książę I cz. Ciołek odm.

— 2714 —

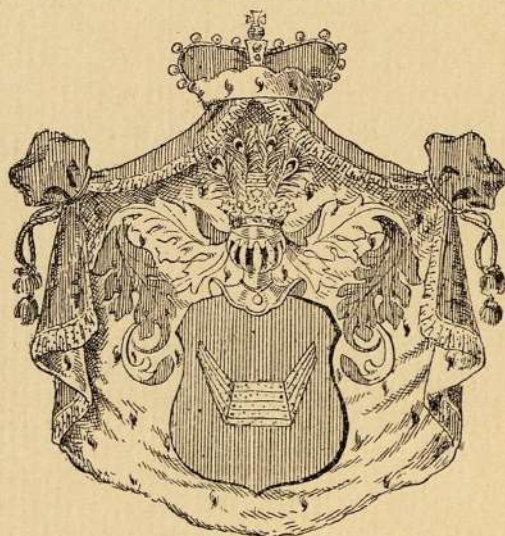
PONIATOWSKI Książę II.

— 2715 —

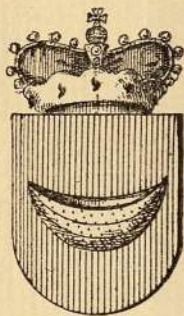
PONIŃSKI Książę I, Ponienński, cz. Łodzian odm.

— 2716 —

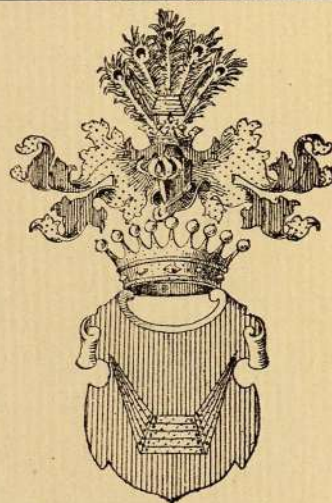
PONIŃSKI Książę II cz. Łodzian odm.

— 2717 —

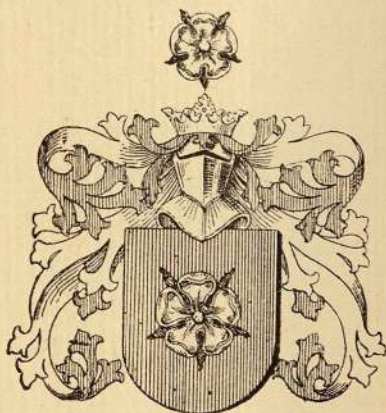
PONIŃSKI Książę III.

— 2718 —

PONIŃSKI Hrabia cz. Łódzia odm.

— 2719 —

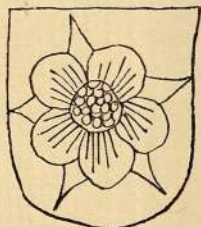
PORAJ I, Fózà, Rózyc, Stoice.

— 2720 —

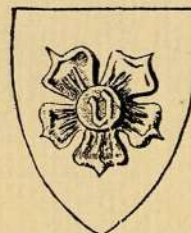
PORAJ II.

— 2721 —

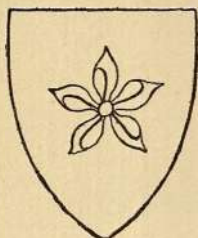
PORAJ III.

— 2722 —

PORAJ IV.

— 2723 —

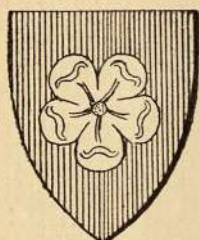
PORAJ V.

— 2724 —

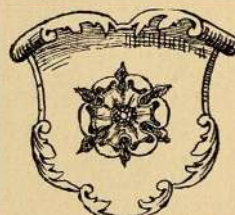
PORAJ VI.

— 2725 —

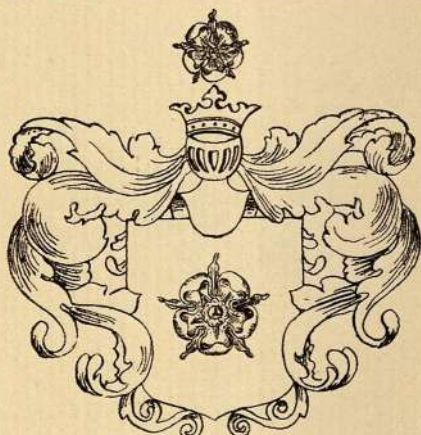
PORAJ VII.

— 2726 —

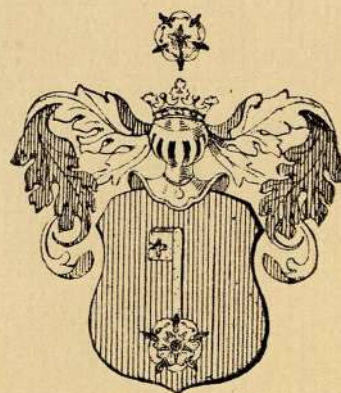
PORAJ VIII.

— 2727 —

PORAJ IX.

— 2728 —

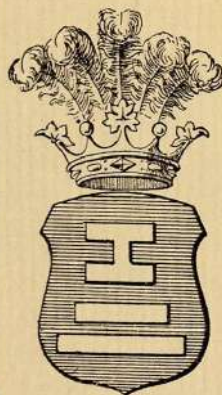
PORAJ Jasieńczyk.

— 2729 —

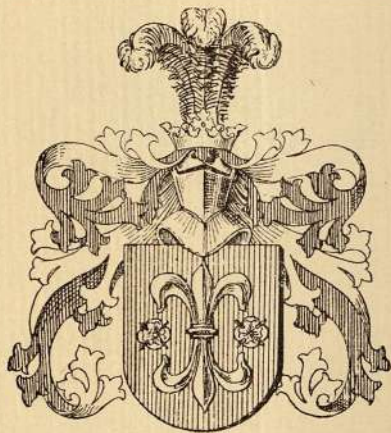
POREBNY cz. Bogorya odm.

— 2730 —

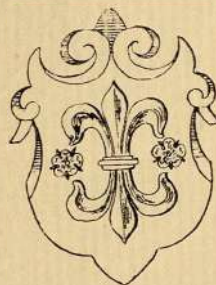
POREBSKI cz. Kornicz odm.

— 2731 —

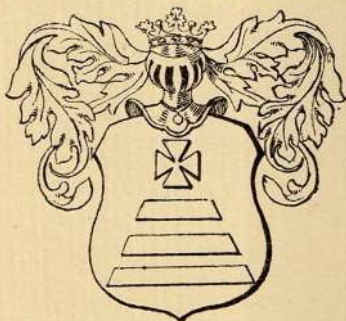
PORONIA I.

— 2732 —

PORONIA II.

— 2733 —

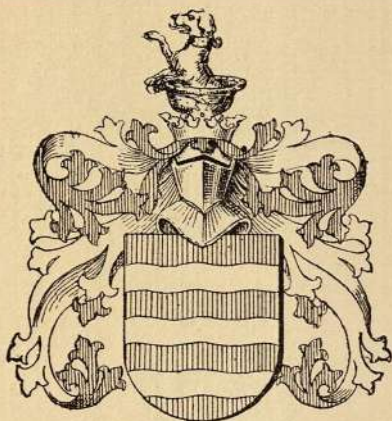
PORTANTY.

— 2734 —

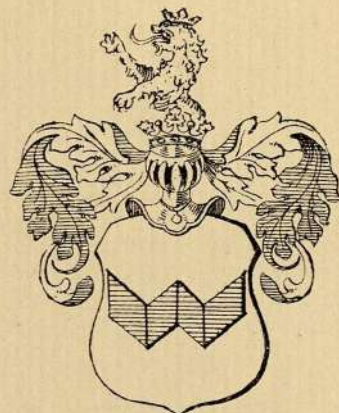
PORWIK.

— 2735 —

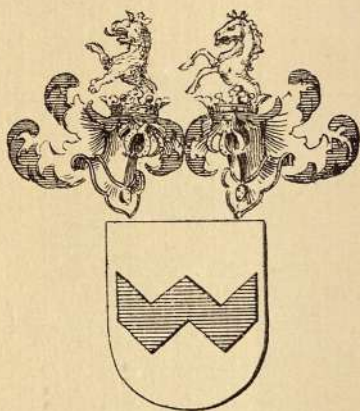
PORWIŃSKI cz. Korczak odm.

— 2736 —

POSADOWSKI I cz. Abdank odm.

— 2737 —

POSADOWSKI II Baron i Hrabia.

— 2738 —

POSINGER, Possinger.

— 2739 —

POSTAWKA cz. Lwia gwiazda.

— 2740 —

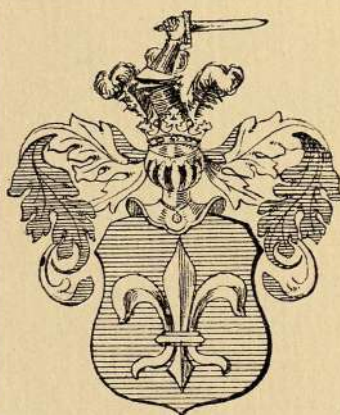
POSTEL.

— 2741 —

POSTĘP.

— 2742 —

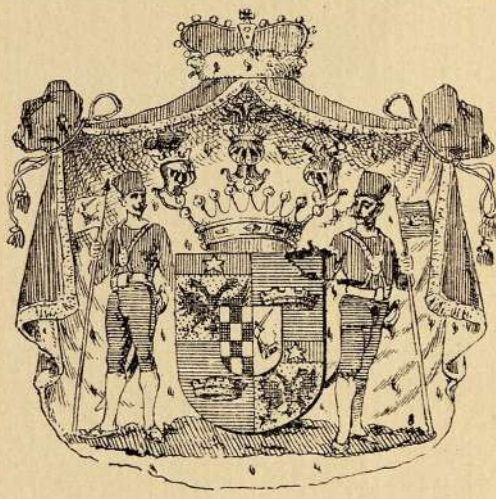
POSTOLSKI I, Postolski albo Żuława.

— 2743 —

POSTOLSKI II, Podstolski.

— 2744 —

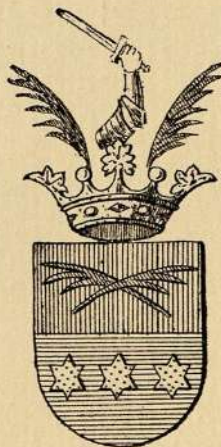
POTEMKIN Książę cz. Pogonia II odm.

— 2745 —

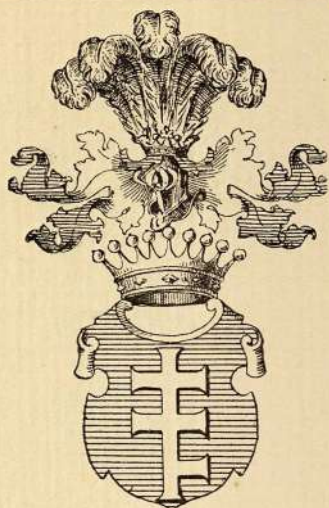
POTĘGA I.

— 2746 —

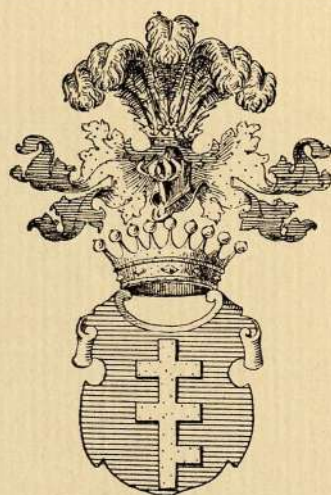
POTĘGA II.

— 2747 —

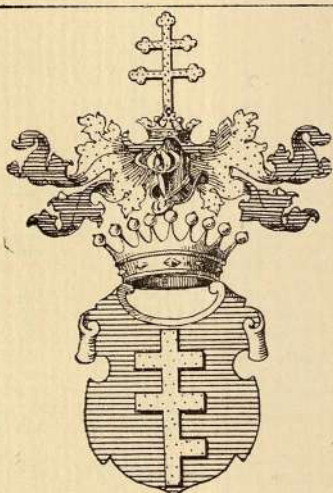
POTOCKI Hrabia I cz. Pilawa odm.

— 2748 —

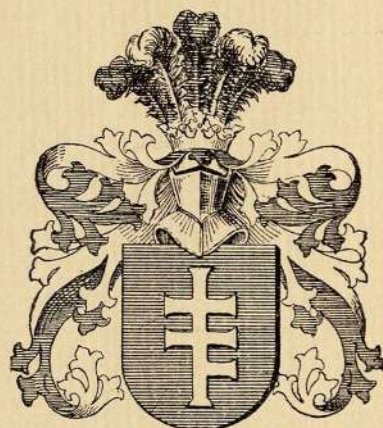
POTOCKI Hrabia II cz. Pilawa złota albo odm.

— 2749 —

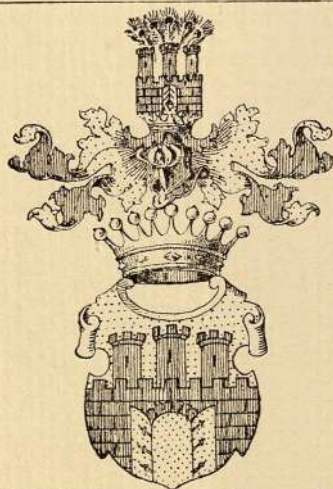
POTOCKI Hrabia III cz. Pilawa odm.

— 2750 —

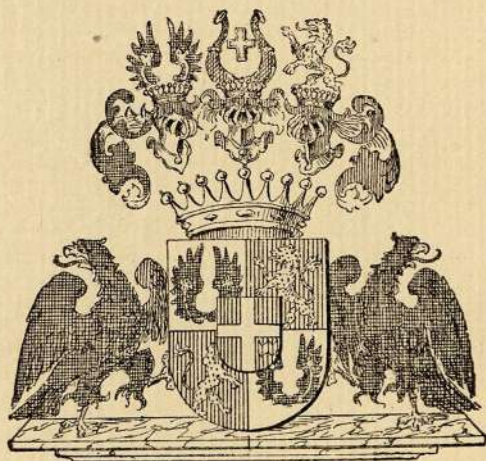
POTOCKI Hrabia IV.

— 2751 —

POTULICKI Hrabia cz. Grzymała odm.

— 2752 —

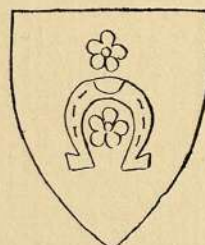
POTWOROWSKI Hrabia cz. Dębno odm.

— 2753 —

POTWOROWSKI Hrabia II.

— 2754 —

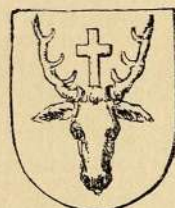
POWABY.

— 2755 —

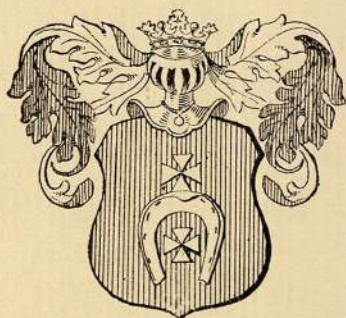
POWSIŃSKI, Powszyński cz. Rogala odm.

— 2756 —

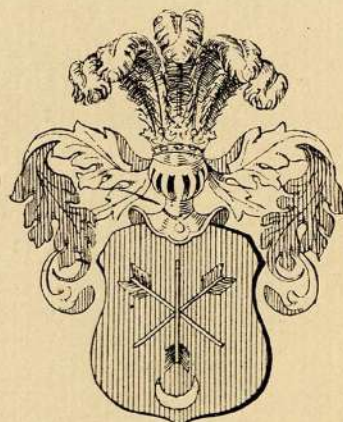
POZIOMKIEWICZ.

— 2757 —

POZNAŃSKI cz. Boża Wola odm.

— 2758 —

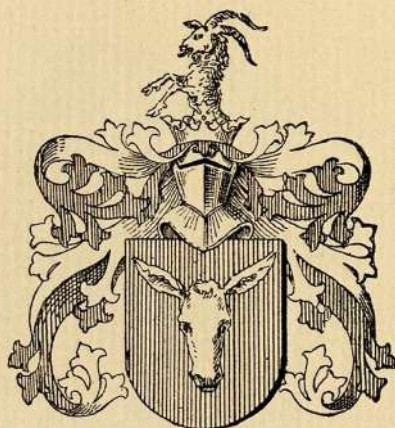
POZORZYCKI, Pożarycki cz. Belty odm.

— 2759 —

PÓLJEDNOROŻEC.

— 2760 —

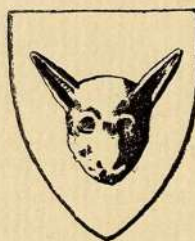
PÓLKOŻIC I, Półkoza, Ośla głowa.

— 2761 —

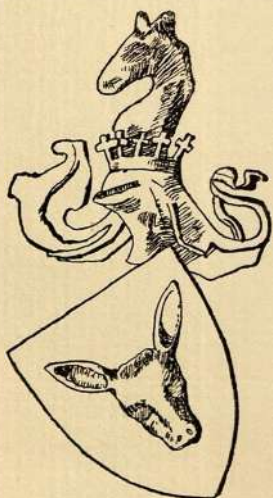
PÓLKOŻIC II.

— 2762 —

PÓLKOŻIC III.

— 2763 —

PÓLKOŻIC IV.

— 2764 —

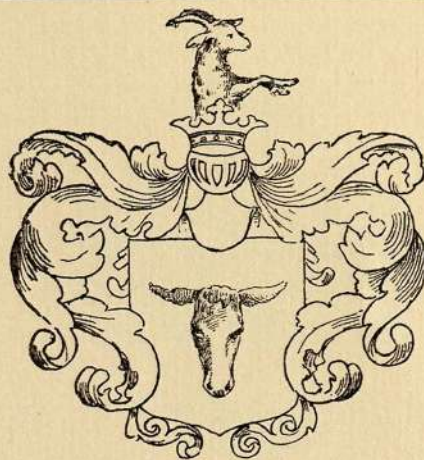
PÓLKOŻIC V.

— 2765 —

PÓLKOŻIC VI.

— 2766 —

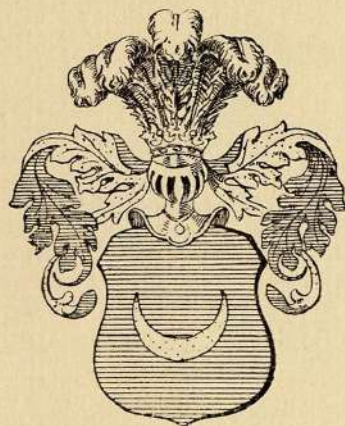
PÓLKOŻIC VII.

— 2767 —

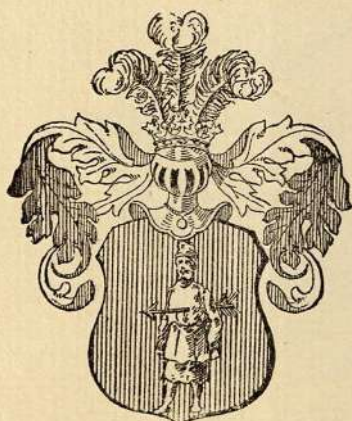
PÓL ORŁA albo Orlica.

— 2768 —

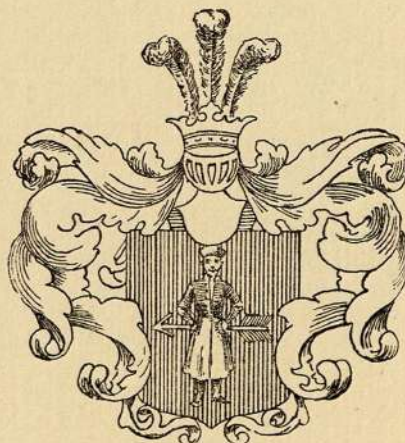
PÓLŚWIAT.

— 2769 —

PÓŻNIAK I.

— 2770 —

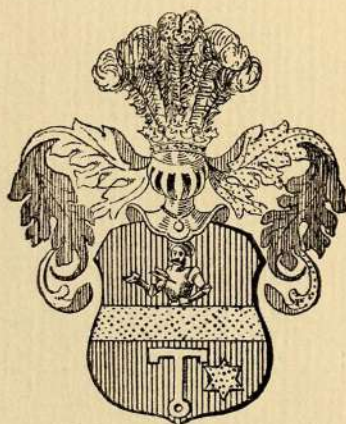
PÓŻNIAK II.

— 2771 —

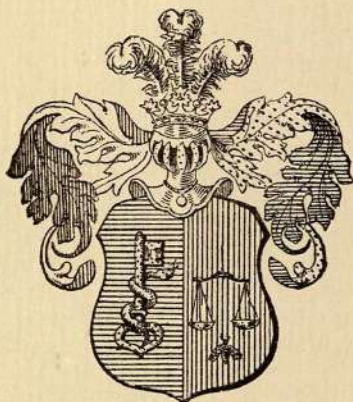
PÓŻNIAK III.

— 2772 —

PÓŻNIAK IV.

— 2773 —

PRACOMIR.

— 2774 —

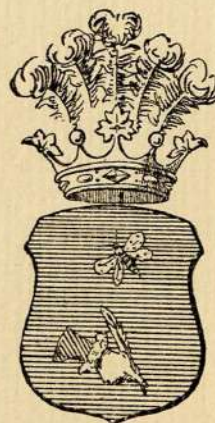
PRACOSŁAW.

— 2775 —

PRACOTWÓR.

— 2776 —

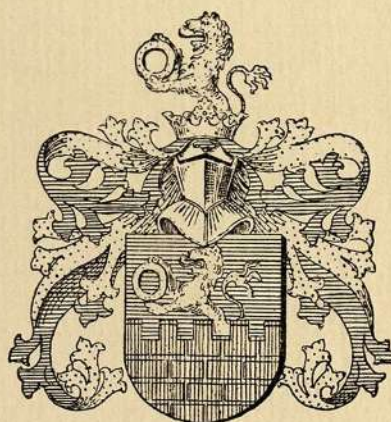
PRACOWOC.

— 2777 —

PRAWDA.

— 2778 —

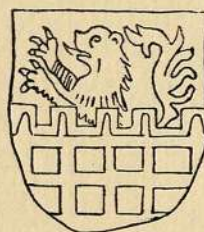
PRAWDZIC I, Prawda.

— 2779 —

PRAWDZIC II.

— 2780 —

PRAWDZIC III.

— 2781 —

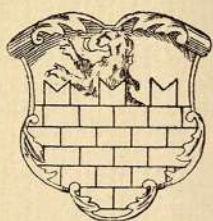
PRAWDZIC IV.

— 2782 —

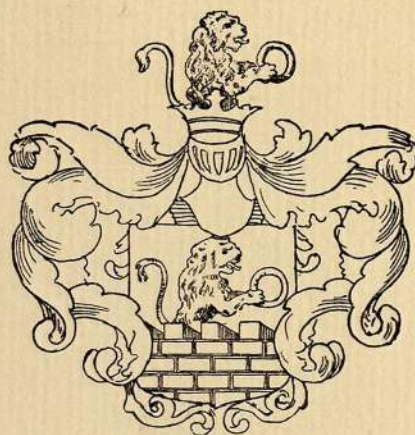
PRAWDZIC V.

— 2783 —

PRAWDZIC VI.

— 2784 —

PRAWDZIC VII.

— 2785 —

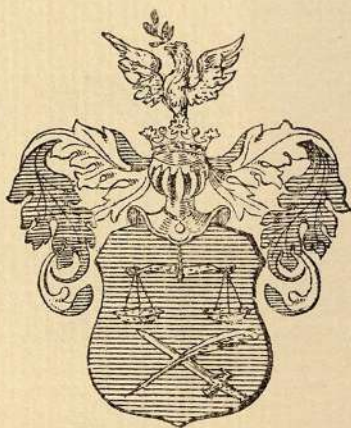
PRAWITA.

— 2786 —

PRAWOMIAN.

— 2787 —

PRAWOMIR.

— 2788 —

PRAWOMYŚL.

— 2789 —

PRAWOŚĆ.

— 2790 —

PRĄDZYŃSKI I, Aubrecht.

— 2791 —

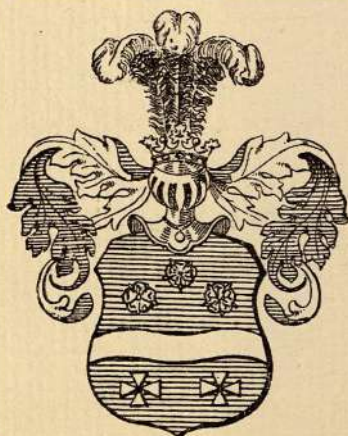
PRĄDZYŃSKI II.

— 2792 —

PRĄDZYŃSKI III.

— 2793 —

PRĄTNICKI.

— 2794 —

PREJTEN.

— 2795 —

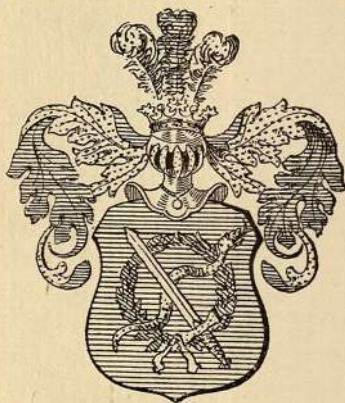
PREK I, Bork, Preuck, (*Prück*).

— 2796 —

PREK II.

— 2797 —

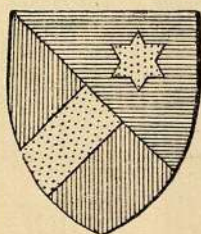
PRESEN, (*Preussen*).

— 2798 —

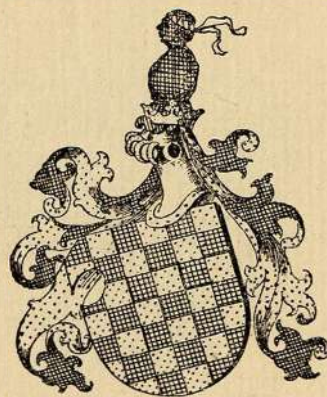
PRETORIUS, Praetorius.

— 2799 —

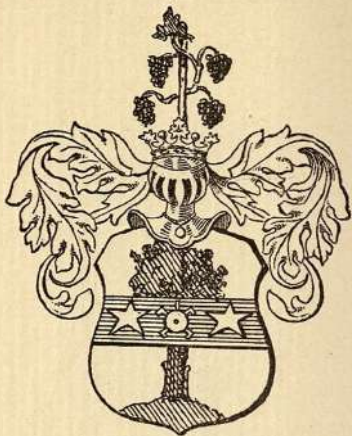
PRETWICZ.

— 2800 —

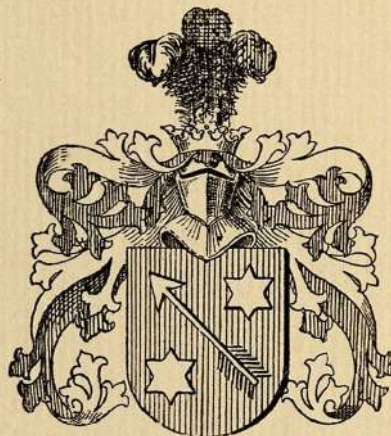
PRETWICZ, Pretficz, (*Prittwitz*).

— 2801 —

PRISFILD, (*Priestfield*).

— 2802 —

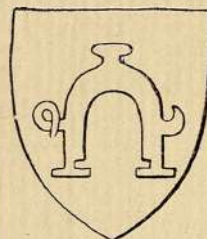
PROMNICZ I, (*Promnitz*).

— 2803 —

PROMNICZ II.

— 2804 —

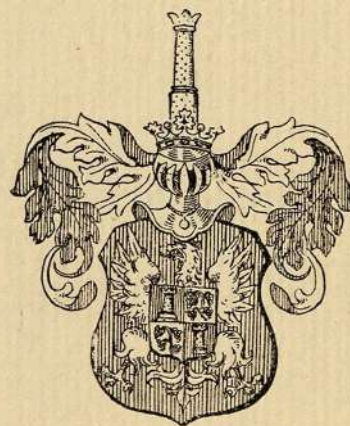
PROŃSKI.

— 2805 —

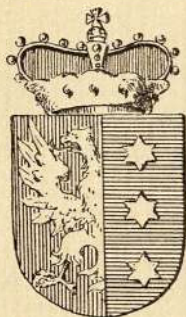
PROTASOWICZ.

— 2806 —

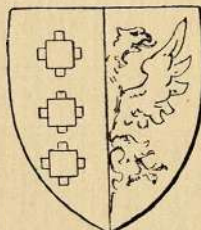
PROWANA, Prowani, Władysławski.

— 2807 —

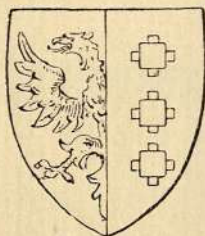
PROZOR I.

— 2808 —

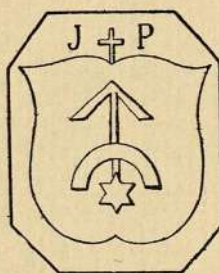
PROZOR II.

— 2809 —

PROZOR III.

— 2810 —

PRÓSZYŃSKI cz. Ogończyk odm.

— 2811 —

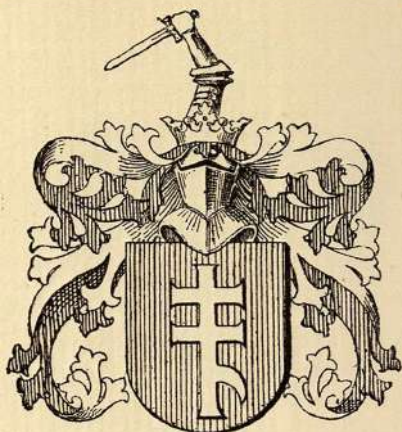
PRUS Ia.

— 2812 —

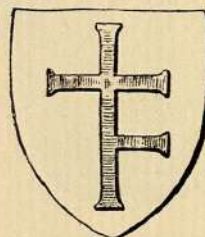
PRUS Ib.

— 2813 —

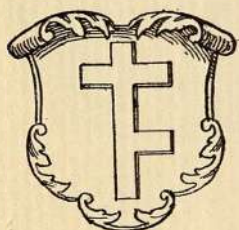
PRUS I^e.

— 2814 —

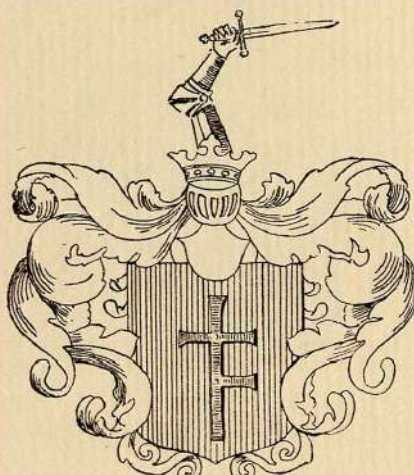
PRUS I^d.

— 2815 —

PRUS I^e.

— 2816 —

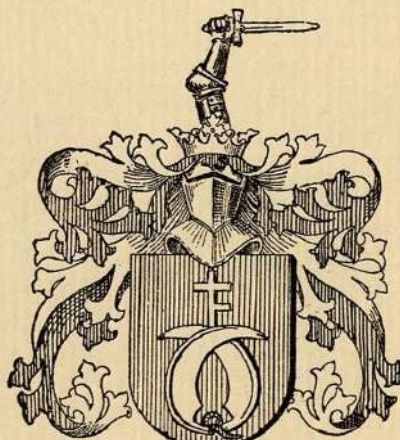
PRUS II.

— 2817 —

PRUS II^a.

— 2818 —

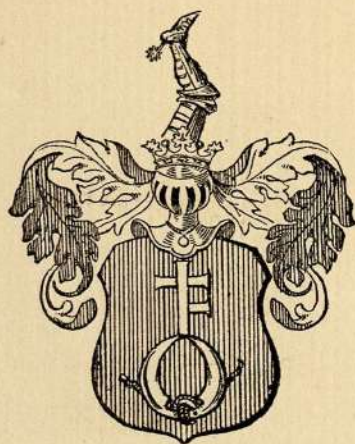
PRUS II^b.

— 2819 —

PRUS II^c.

— 2820 —

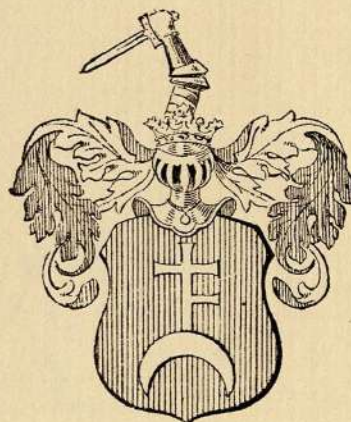
PRUS II^d.

— 2821 —

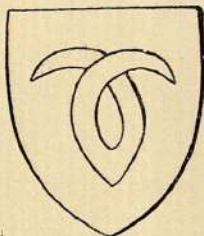
PRUS IIe.

— 2822 —

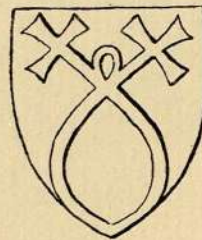
PRUS II^f.

— 2823 —

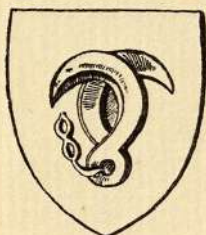
PRUS II^g.

— 2824 —

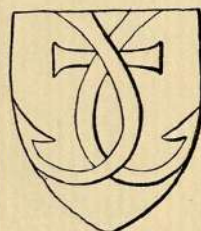
PRUS II^h.

— 2825 —

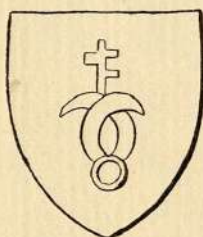
PRUS II^l.

— 2826 —

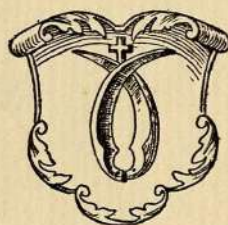
PRUS III^l.

— 2827 —

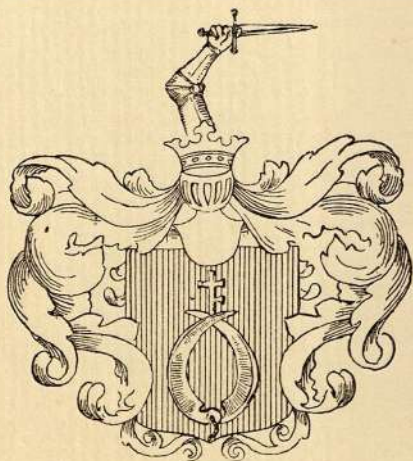
PRUS II^k.

— 2828 —

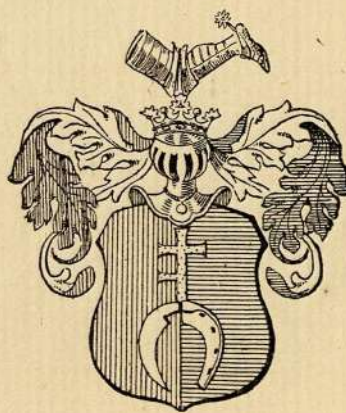
PRUS III^l.

— 2829 —

PRUS II^m.

— 2830 —

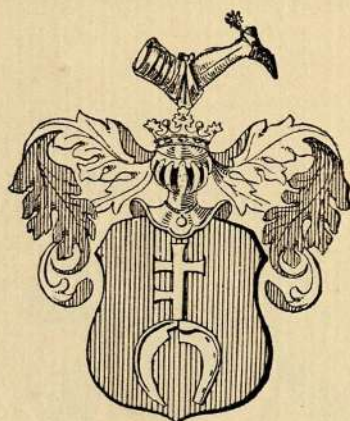
PRUS III^a, Nagody.

— 2831 —

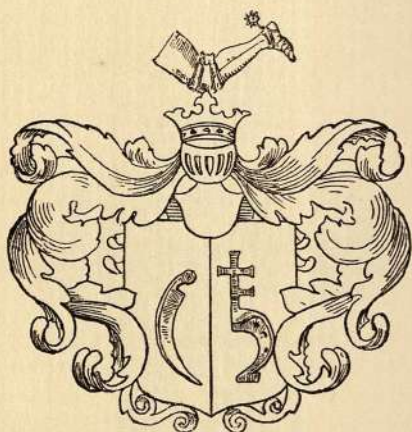
PRUS III^b.

— 2832 —

PRUS III^c.

— 2833 —

PRUS III^a.

— 2834 —

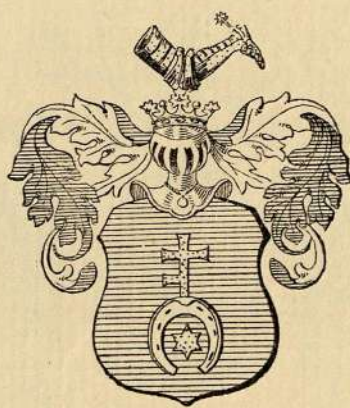
PRUS IIIe.

— 2835 —

PRUS III^f.

— 2836 —

PRUS III^g.

— 2837 —

PRUSZKOWSKI I cz. Czewoja lub Łzawia odm.

— 2838 —

PRUSZKOWSKI II.

— 2839 —

PRUSZKOWSKI III.

— 2840 —

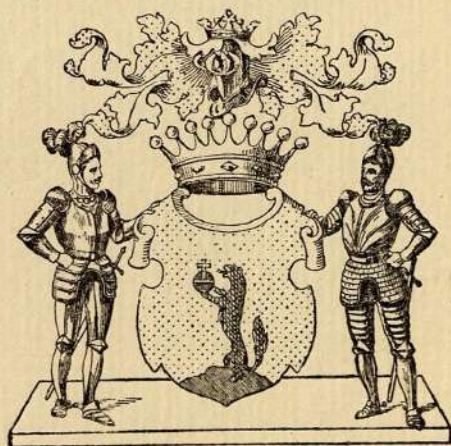
PRUSZKOWSKI IV.

— 2841 —

PRUSZKOWSKI V.

— 2842 —

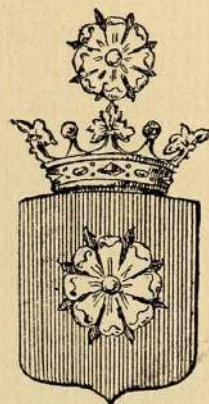
PRZEBENDOWSKI I.

— 2843 —

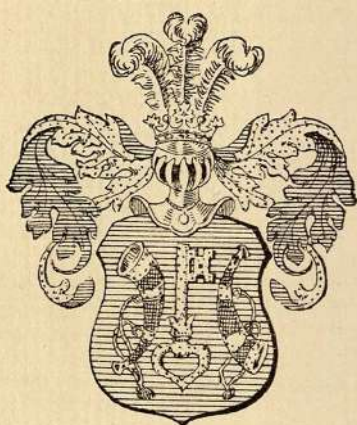
PRZEBENDOWSKI II.

— 2844 —

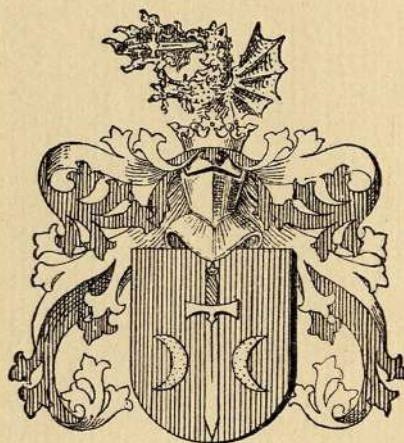
PRZEBOŁOWSKI cz. Poraj odm.

— 2845 —

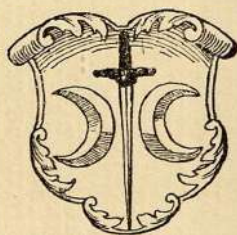
PRZEBÓJ.

— 2846 —

PRZEGONIA I, Przeginia.

— 2847 —

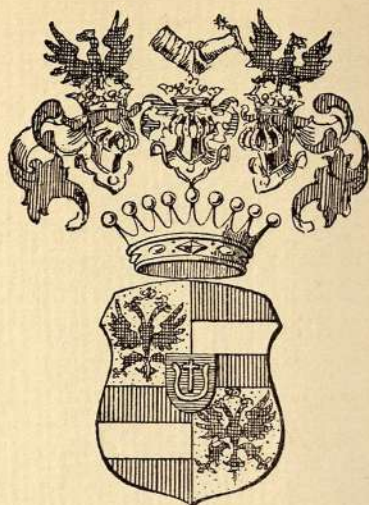
PRZEGONIA II.

— 2848 —

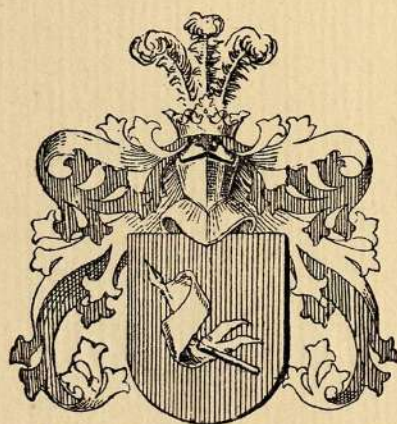
PRZEMYSŁOMIERZ.

— 2849 —

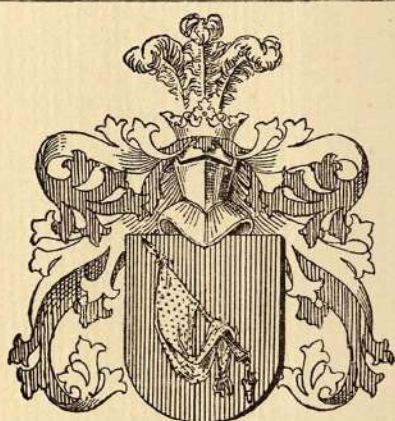
PRZEREMBSKI Hrabia cz. Nowina odm.

— 2850 —

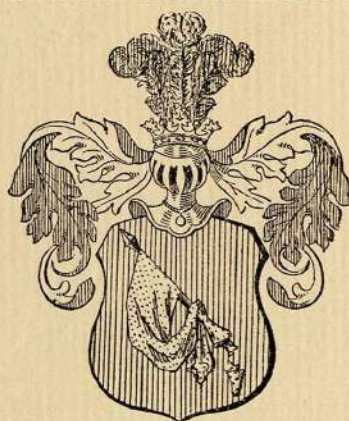
PRZEROWA I, Przyrowa, Grotowie, Proporzec.

— 2851 —

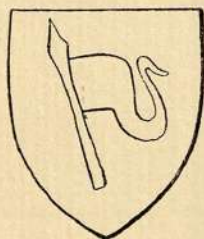
PRZEROWA II.

— 2852 —

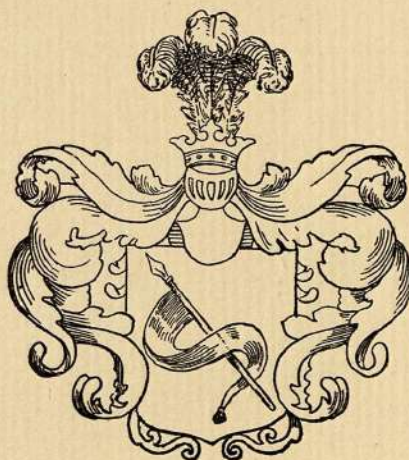
PRZEROWA III.

— 2853 —

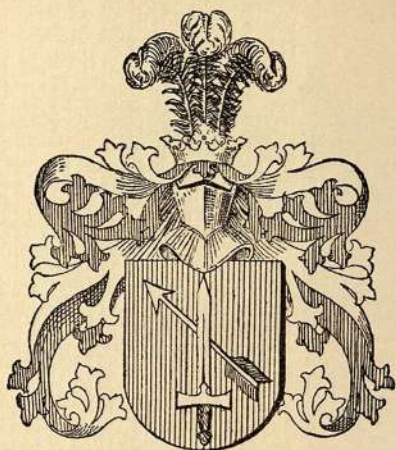
PRZEROWA IV.

— 2854 —

PRZEROWA V.

— 2855 —

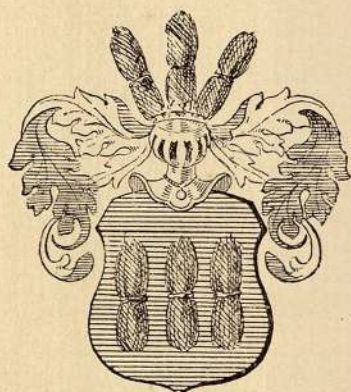
PRZESTRZAŁ.

— 2856 —

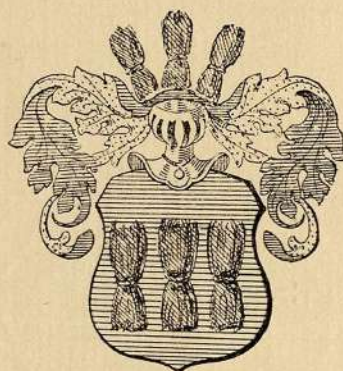
PRZEWÓSKI I, Przewoski.

— 2857 —

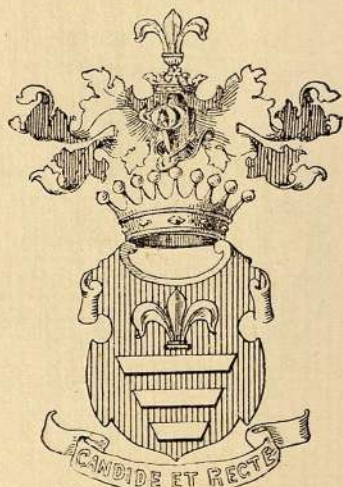
PRZEWÓSKI II.

— 2858 —

PRZEWORSKI.

— 2859 —

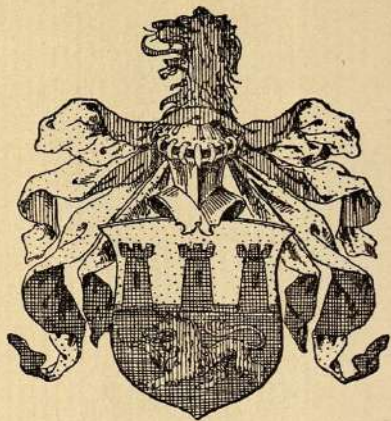
PRZEZDZIECKI Hrabia cz. Roch odm.

— 2860 —

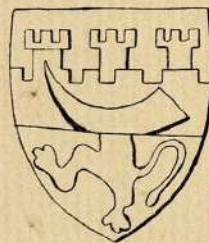
PRZOSNA I, Prosna.

— 2861 —

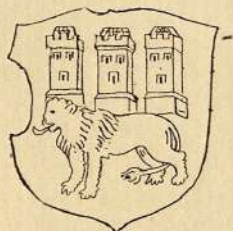
PRZOSNA II.

— 2862 —

PRZOSNA III.

— 2863 —

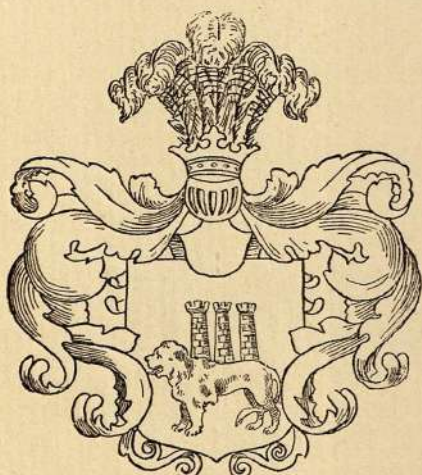
PRZOSNA IV.

— 2864 —

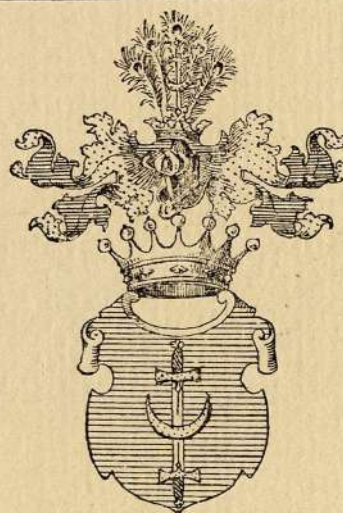
PRZOSNA V.

— 2865 —

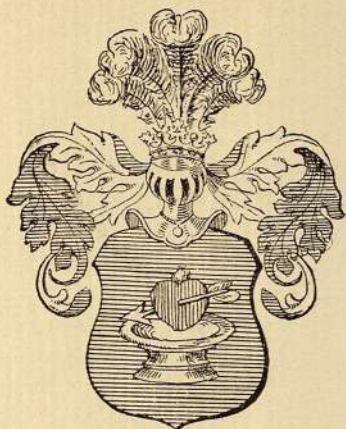
PRZOSNA VI.

— 2866 —

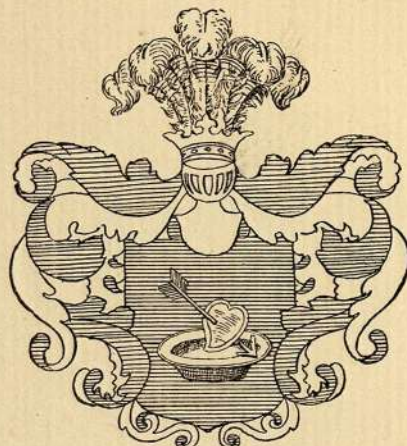
PRZYCHODZKI Baron cz. Trzaska odm.

— 2867 —

PRZYJACIEL I^a.

— 2868 —

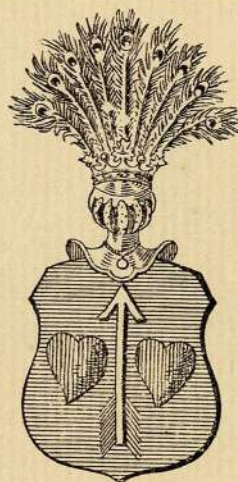
PRZYJACIEL I^b.

— 2869 —

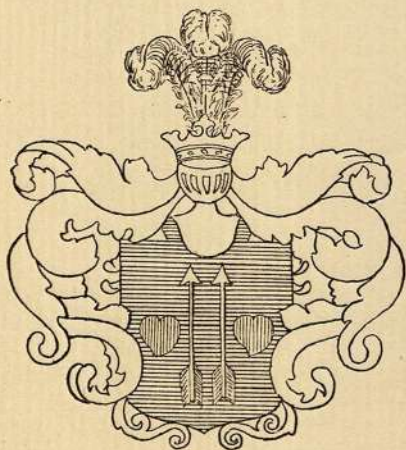
PRZYJACIEL I^c.

— 2870 —

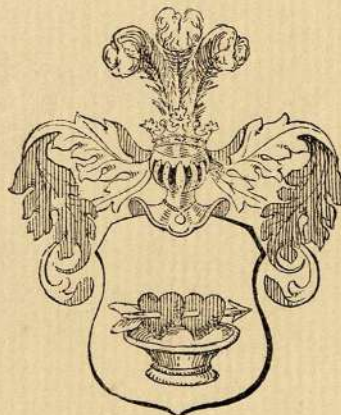
PRZYJACIEL II.

— 2871 —

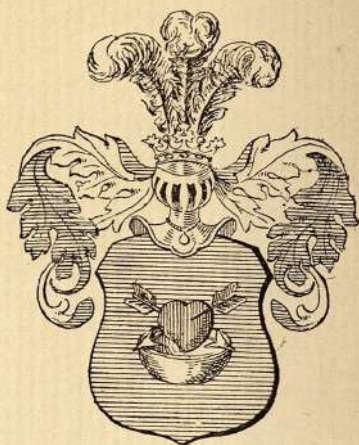
PRZYJACIEL III.

— 2872 —

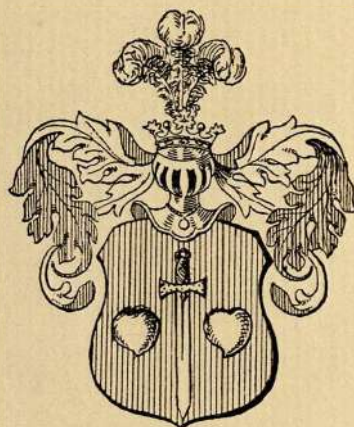
PRZYJACIEL IV.

— 2873 —

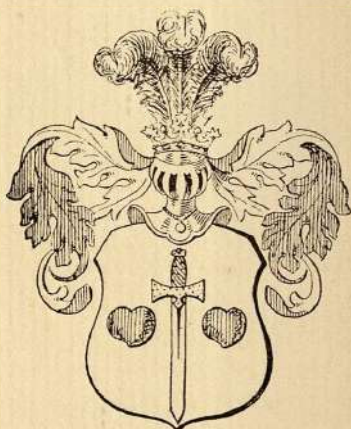
PRZYJACIEL V.

— 2874 —

PRZYJACIEL VI.

— 2875 —

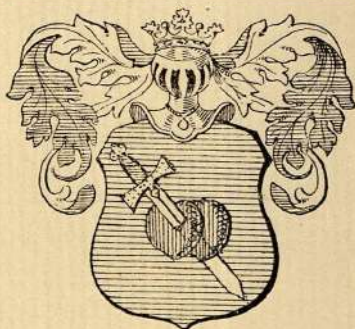
PRZYJACIEL VII.

— 2876 —

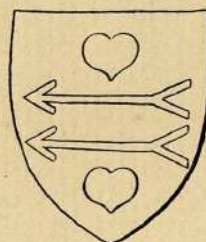
PRZYJACIEL VIII.

— 2877 —

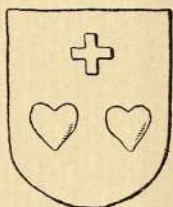
PRZYJACIEL IX.

— 2878 —

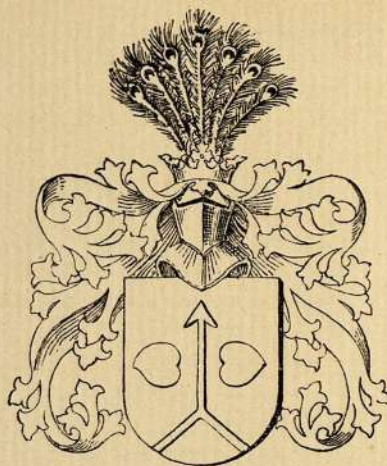
PRZYJACIEL X.

— 2879 —

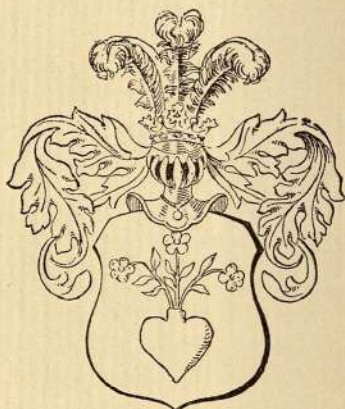
PRZYJACIEL XI.

— 2880 —

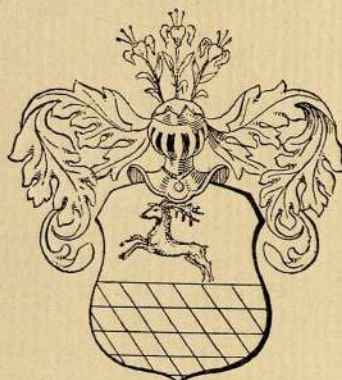
PRZYJACIEL XII.

— 2881 —

PRZYJACIEL XIII.

— 2882 —

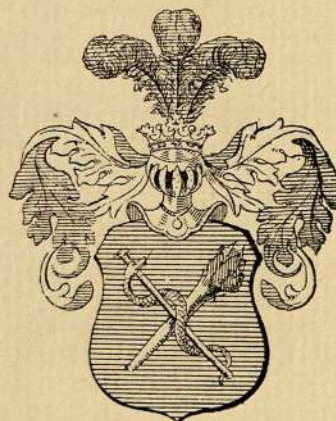
PRZYJESKI cz. Brochwicz odm.

— 2883 —

PRZYKORWIN.

— 2884 —

PRZYSŁUGA.

— 2885 —

przybrał tytuł kniaziów i przydomek Drucki, (a tytuł ten w XIV stuleciu nosiło dwóch Druckich: Aleksander i Michał Dymitrowicze (*Wolff str. 65 i 367*); później w XVI stuleciu Semen Jamontowicz z rodu Gedrusa, to jest z rodu dawnej dynastii litewskiej — także nosił tytuł kniazia Podberskiego, pewnie z racji udziału wziętego za żoną z Druckich Sokolińskich. *Kojał.; Stryfk.; Nies.; Wolff. str. 151, 672, 673; Wilcs.; Malin.; Jabł.; Bork.*

PODBIAŁ. — Na tarczy dwudzielnej w polu prawem czerwonym — na złotym nawiązaniu czarnej trąbki myśliwskiej barkiem na dół, munsztukiem w prawo — krzyż kawalerski złoty; w lewym błękitnym — „Żona Lota” w balwan soli barwy szaro-zielonej zamieniona, z krzaczkiem rośliny zwanej podbiał (*farfara, pas d'âne*) u stóp na prawo. Nad koroną szlachecką — trzy pióra strusie. Nadany wraz z nobilitacją Danielowi Lottich 10 Listopada 1791 przez Stanisława Augusta, króla polskiego. *Vol. Leg. IX. 213; Kanc. ks. 98 f. 61; Chruśński, Album 275; Bork.*

PODCHOCIŃSKI, Podchocimski cz. Orzeł odm. — W polu czerwonym — orzeł biały ze snopem złotym na piersiach. Nad hełmem w koronie — na dwóch strusich piórach trzy kłosa złote. Nadany Pawłowi Kleofasowi z Brylewa, w Smoleńsku 7 Marca r. 1633, potwierdzony w Brandeburgii 27 Sierpnia r. 1633. U Rietstapa opis niejasny: ma być tylko prawa połowa orła ze snopem. *Riet.; Bork.; Żern.*

PODGÓRSKI. — W polu czerwonym — w środku podkowy srebrnej barkiem do góry — strzała żelźcem na dół. Nad hełmem w koronie — z muru rozwalonego — dwie gorejące pochodnie. Labry czerwone podbite złotem. Nadany Sebastianowi Podgórskiemu 5 Listopada r. 1581 w obozie pod Pskowem. *Pawłowski, źródła dziejowe T. XI 208; Piek. str. 211, 212.*

PODHORSKI. — W polu czerwonym — kula światowa błękitna ze złotym pasem w poprzek i do góry, z jednym krzyżem na wierzchu, a dwoma po bokach u spodu. Godło: JURE SUO. Nad tarczą płaszcz książęcy z mitrą. Herb rodziny moskiewskiej (niewłaściwie, dla podobieństwa herbu do herbu Brodzie podciąganej), z której książę Hrehory Fedorowicz, przybywszy do Polski w r. 1563, otrzymał od króla na wyżywienie (chlebokormienie) sióło Cecyniowcy na Wołyniu w krzemienieckiem. Nieznani są Podhorscy rodosłownym ruskim, z polskich zaś heraldyków cytują ich Małachowski, Kuropatnicki, Krasicki, zna ich też jako kniaziów Jabłonowski. Jednakże Hrehory zostawił syna, którego potomstwo dotychczas istnieje. W bieżącym stuleciu dodaje Wolff, wyszło „Kazanie żałobne na pogrzeb ciała JW. Kniazia Aleksandra Podhorskiego, starosty karoliskiego, byłego marszałka skwirskiego, w kaplicy w Antonowie miane 21 lutego 1812 r.” *Vol. Leg.; Małach.; Kurop.; Jabł.; Nies., przypiski Bobr.; Wolff 368; Żychl. XIV. 14; Bork.*

PODJASKI I. — W polu błękitnym — pod trzema strzałami srebrnymi żelźcami do góry i w gwiazdę — trzy listki koniczynowe. Nad hełmem w koronie — trzy strzały w gwiazdę. Herb rodziny Podjaskich przydomku Małek na Pomorzu zdawna osiadły. Podobny herb mają Chośnicey w Prusiech i Pilińscy na Podlasiu. *Nies.; Małach.; Bork.*

PODJASKI II. — W polu błękitnym — pod trzema strzałami srebrnymi żelźcami do góry i w gwiazdę — listek koniczynowy. Nad hełmem w koronie — trzy strzały w gwiazdę. Labry błękitne podbite srebrem. Odmiana prawdopodobnie pewniejsza niż opis Niesieckiego. *Sieb. III. 2. 354.*

PODJASKI III. — W polu błękitnym — nad murem srebrnym z blankami — pół złotego lwa. Nad hełmem w koronie — pół lwa złotego z mieczem w łapie. Labry błękitne podbite złotem. Herb przysługujący Podjaskim przydomku Gask osiadłym dawniej w Prusiech. *Sieb. VII. 3. 12.*

PODKAMER I, (Puttkamer) cz. Bradacice odm. — W polu błękitnym — gryf czerwony ukoronowany zakończony srebrnym ogonem rybim. Nad hełmem w koronie — na dwóch toporach ukośnie skrzyżowanych — winkiel brunatny z trzema piórami strusimi na wierzchu: błękitnym, białym i czerwonym. Labry błękitne podbite srebrem. Herb starożytny rodziny pomorskiej, pochodzącej od Święców — możnowładców, którzy dziedzicznie sprawowali urząd podkomorski (*subcamerarius*); Niesiecki podciąga ich pod herb Bradacice. W XV stuleciu rodzina ta rozdrobniła się i zaczęła upadać; część osiadła w prowincjach nadbałtyckich. Gałęź jedna otrzymała tytuł baronów świętego państwa rzymskiego 1681 r., jedna tytuł baronowski pruski 1737 r. *Paprz.; Nies.; Sieb. III. 11. 150; Piek.; Bork.*

PODKAMER II. — W polu czerwonym — trzy topory: dwa i jeden. Nad hełmem w koronie: pół gryfa skrzydatego. Odmiana według Niesieckiego, który przytacza Manuskrypt o familjach pruskich, i pisze, że tego kształtu herb zdobił wielki ołtarz w kaplicy zamkowej w Starogrodzie. Wyżej zaś mylnie opisuje herb jeszcze inaczej z podania ustnego, jakoby klamry (winkiel) i topory figurować miały na tarczy. *Nies.*

PODKAMER III Baron. — W polu błękitnym — czerwony gryf ukoronowany z dziobem i łapami czarnymi, zakończony w srebrny ogon rybi. Nad hełmem w koronie — między dwoma toporami, których oprawy ukośnie skrzyżowane u dołu — winkiel z trzema piórami strusimi na wierzchu: błękitnym, białym i czerwonym. Labry błękitne podbite srebrem. Odmiana przysługująca baronom Puttkamerom w prowincjach nadbałtyckich. Gałęź kurlandzko-żmudzka Puttkamerów, która godność baronów świętego państwa rzymskiego w osobie Krzysztofa otrzymała 14 Października 1682 r. od cesarza Leopolda I, zgasiła na tymże Krzysztofie, którego syn jedyny Karol-Jakób poprzedził do grobu. Inna gałęź otrzymała potwierdzenie tytułu od króla pruskiego. *Sieb. III. 11. tekst 180 tabl. 49.*

PODKAMER IV, (Puttkamer). — W polu błękitnym — gryf do połowy czerwony ze złotymi szponami, zakończony rybem ogonem srebrnym. Nad hełmem w koronie — między dwoma toporami (których oprawy u dołu ukośnie skrzyżowane, a ostrze u góry na boki zwrócone), winkiel, a na wierzchu trzy pióra strusie. Labry błękitne i czerwone podbite srebrem. Odmiana z herbarza saskiego i baronowskiego pruskiego. *Sieb. II. 3. 48, III. 1. 75 i III. 2. 364.*

PODKAMER V. — W polu błękitnym — gryf czerwony ze złotymi szponami, zakończony ogonem srebrnym rybem. Nad tarczą dwa hełmy ukoronowane — nad którymi winkiel z trzema piórami strusimi na wierzchu i dwie siekiery pod spodem, oprawą u dołu ukośnie skrzyżowane. Labry u góry błękitne podbite srebrem, niżej czerwone podbite srebrem. Odmiana z herbarza pruskiego. *Sieb. IV. 2. 364.*

PODKOWA I. — W polu błękitnym — podkowa srebrna barkiem do góry. Nad hełmem w koronie — trzy pióra strusie. Labry. Herb używany przez wiele rodzin, między innymi przez Banialewiczów, Dargużewiczów, Dawidowskich, Górskich, Obfidowiczów i innych. *Z dyplomu rodzin Obfidowicz w Galicji z r. 1841 i Dargużewiczów w gubernii kowieńskiej z 1864 r.; zapisiki WP. Dziadulewicz.*

PODKOWA II. — W polu czerwonym — pod ośmiopromienną gwiazdą złotą — podkowa barkiem do góry z mieczem we środku końcem na dół. Nad hełmem w koronie — pięć piór strusich przebitych mieczem na prawo w poprzek. Labry. Nadany wraz z nobilitacją Marcinowi Prandke, kapitanowi w 1.ym regimencie wojska koronnego, szefostwa urodzonego Działyńskiego 1790 r., potwierdzony 14 lutego 1792 r. przez Stanisława Augusta, króla polskiego. Ten sam herb przypisuje Chyrański Greffenom, z których Wojciech za tą samą konstytucją sejmową r. 1790 w regimencie urodzonego Działyńskiego, otrzymał również nobilitację. *Vol. Leg. IX f. 198; Kanc. ks. 100 f. 194; Chyrański, Album 287 i Tabl. VIII; Bork.*

PODKOWA III. — W polu srebrnym — pod gwiazdą złotą — podkowa barkiem do góry z mieczem rękojeścią na dół we środku. Nad hełmem w koronie — pięć piór strusich przebitych mieczem na prawo w poprzek. Labry. Nadany wraz z nobilitacją Janowi Mokienowi, towarzyszowi kawalerii narodowej Wielkiego Księstwa litewskiego r. 1790, potwierdzony 4 Stycznia r. 1792, przez Stanisława Augusta, króla polskiego. *Vol. Leg. IX f. 198; Kanc. ks. 98 f. 209; Chyrański, Album 313; Bork.*

PODLASKI. — W polu błękitnym — półksiężyc złoty barkiem do góry z gwiazdą sześciopromienną złotą pomiędzy rogami. Nad hełmem w koronie półksiężyc złoty barkiem na dół z gwiazdą sześciopromienną złotą pomiędzy rogami. Labry błękitne podbite złotem. Odmiana przysługująca rodzinie kaszubskiej w Prusiech. *Nies.; Sieb. III. 2. 354; Bork.*

PODWIŃSKI. — Na tarczy ściętej, w polu górnym czerwonym — jednorożec skrzydlaty srebrny, w dolnym złożonym z trzech części: dwóch bocznych złotych i środkowej błękitnej w kształcie klina o ramionach w pałak wygiętych — trzy lilie: dwie błękitne i jedna złota naprzemian pół. Nad hełmem w koronie — pół jednorożca. Labry z prawej czerwone podbite

srebrzem, z lewej błękitne podbite złotem. Potwierdzony przez Stany w Galicyi r. 1811 z przydomkiem von Daubrowitschan Podwińskim Kazimierzowi i Antoniemu, szlachcicom pochodzącym z Czech. *Pocz. sal. gal.; Riet.; Sieb. IV. 9. 113.*

POGIRSKI. — Na tarczy — wspięty lew z tarczą mniejszą na sobie, na której trzy trąby w gwiazdę. Pieczęć Pogirskiego Leona Jana w trockiem, marszałka rzeczywistego, dzierżawcy tryckiego 1681 r., posła na sejm 1683 roku. *Nies.; s pieczęci w zbiorze Juliusza hr. Ostrowskiego; Bork.*

POGONIA I^a, Pogoń litewska. — W polu czerwonym — na siwym koniu mąż zbrojny z mieczem w prawym ręku z tarczą o podwójnym krzyżu złotym na lewym ramieniu. Nad tarczą i płaszczem książęcym mitra. Herb przysługujący rodzinom pochodzącym od litewskich dynastów z rodu Gedymina. *Dług.; Papr.; Nies.; Wolff str. XXII.*

POGONIA I^b. — W polu czerwonym — na siwym koniu — mąż zbrojny z mieczem w prawej ręce, z tarczą błękitną o podwójnym krzyżu złotym na lewym ramieniu. Nad hełmem w koronie ogon pawi. Labry czerwone podbite srebrzem. Odmiana z herbarza galicyjskiego. *Sieb. IV. 14. 26.*

POGONIA I^c. — Według rysunku Paprockiego. *Papr. 761.*

POGONIA I^d. — Według rysunku Ambrożego. *Ambr.; Piek., Heraldyka 385.*

POGONIA Ruska. — W polu błękitnym — rycerz zbrojny na siwym koniu z włócznią w rękach i z tarczą białą o czerwonym krzyżu na lewym ramieniu, przebija smoka na ziemi leżącego. Nad hełmem korona książęca. Labry błękitne podbite srebrzem. Herb przysługujący książętom Prońskim, Szujskim i innym pochodzącym od Ruryka. *Sieb. IV. 14. 26.*

POGONIA II^a cz. Polska mniejsza, Bożezdarz, Zdarzbog. — W polu złotem — z obłoku ramię zbrojne z mieczem w ręku. Nad hełmem w koronie — takie samo ramię. Labry czarne podbite złotem. Herb nadawany przez królów polskich począwszy od Władysława Jagielly i zwany przez nich Bożezdarz. Taki też herb według świadectwa współczesnego Długosza otrzymał Jerzy Szwarc od Władysława Jagiellończyka. Gdy, jak często się zdarzało, Szwarc wołał zamiast nowo ułożonego herbu starsze jakieś godło nosić, postarał się o to drogą zwykłej adoptacji na Węgrzech, zatrzymując sobie tylko nadane przez króla świeże zawołanie *Bożezdarz*. Drugi podobny przykład przytacza Dr. Piekosiński w *Heraldyce* swej na str. 31. — To co pisze Paprocki, przytaczając Długosza, jakoby król Ludwik nadał ten herb Klemensowi z Kłajowa, Janowi, dziekanowi krakowskiemu i Mikołajowi Bielunk, jest niepewne, Długosz bowiem króla Ludwika nie wymienia. Sam tylko król Władysław Jagiello i następcy jego, podobny herb nadawali. Zdżarski nobilitowany roku 1504. — Zapiski sądowe średniowieczne nie wspominają o tym herbie i nie spotyka go się na pieczęciach. (*Piek. 170—171*). Używają tego herbu Beplńscy, Bielunkowie, Bolcewiczowie, Chożowscy, Chrapkiewiczowie, Kłajowscy, Zdżarscy i inni. *Dług.; Papr.; Kofał.; Nies.; Sieb. IV. 14. 26; O dyn. poch. sal. pol. 86, 87; Mat. 107; Piek. Heraldyka 123, 124*

POGONIA II^b. — W polu złotem z obłoku błękitnego — ramię zbrojne, w łokciu zgięte, z mieczem w prawo. Nad hełmem w koronie — także ramię z mieczem w lewo. Labry. Odmiana błędna w Niesieckim, ręka nad hełmem powinna być w prawo tak jak i na tarczy. *Nies.*

POGONIA II^c. — W polu czerwonym — z obłoku ramię zbrojne, w łokciu zgięte z mieczem w ręku. Nad hełmem w koronie — także ramię. Labry. Odmiana przysługująca Czarnowskiemu, Poczobodom zwanym też Kondzie i Odlaniecki w grodzieńskim za Zygmunta I, Pliszkom, Pliszkowskiem, Pliszczyńskim, Radańskim (*Piek. 176*) Saniewskim, i Potemkinom, idącym od Pliszczów, w smoleńskim za Zygmunta III osiadłym. *Kofał.; Nies.; Bork.*

POGONIA II^d. — Na tarczy ściętej, w polu górnem złotem — z obłoku błękitnego wychodzące ramię zbrojne, w łokciu zgięte, z mieczem krwią zbroczonym w końcu; pole dolne — czerwone. Nad hełmem w koronie ramię zbrojne z mieczem. Labry czerwone, czarne i złote. Nadany Mikołajowi, wójtowi lelowskiemu r. 1434 przez Władysława Jagiełłę, króla polskiego. Używają go rodziny: Badurków, Gorzyckich, Nowowiejskich, Rzeszotków, Stradoniów, Siemionowiczów, Wędzonów czyli Wonsonów, Wałęgów, Zagórskich, Zaleskich, Zręckich, Żynowowiczów czyli Żynowiewiczów. *Piek., Heraldyka 123, 124.*

POGONIA IIe. — W polu złotem — ramię zbrojne z obłoku wychodzące z mieczem w ręku. Odmiana z herbarza arsenalskiego z r. 1530 przerysowana z oryginału paryskiego przez Juliusza hr. Ostrowskiego. *Piek., Heraldyka 123.*

POGONIA II^f. — Na tarczy z obłoku — ramię zbrojne z mieczem w lewo. Według herbarzyska Ambrożego. *Ambr.*

POGORSKI. — W polu czerwonym — jeleni złoty bez nóg w lewo zwrócony, od szyi srebrny i zakończony ogonem rybim (*cerf mariné*), zwiniętym w lewo do góry. Nad hełmem w koronie — taki sam jeleni. Labry czerwone podbite złotem. Herb przysługujący rodzinie polskiego pochodzenia, na Szląsku w XV stuleciu osiadłej, jednego pochodzenia z Ruckiem. *Sieb. IV. 11 tekst. 59 tabl. 31 i VI. 8. II. 66; Riet.; Bork.*

POGORZELSKI cz. Krzywda odm. — W polu błękitnem — podkowa srebrna na barku mająca jeden krzyż kawalerski złoty bez prawego ramienia, a drugi cały między ocelami. Nad hełmem w koronie — pięć piór strusich: dwa srebrne między trzema błękitnemi. Labry błękitne podbite srebrem. Odmiana przysługująca Pogorzelskim z Pogorzelska w bielskiem, z których gałęź w Pruzach osiadła. *Nies.; Sieb. III. 2. 355; Bork.*

POGREL, Pogarel cz. Grzymała odm. — W polu srebrnem — mur czerwony z trzema basztami, w bramie którego stoi rycerz zbrojny z mieczem w prawej. Nad hełmem w koronie — na pawim ogonie mur z trzema basztami bez rycerza. Labry czerwone podbite srebrem. Herb rodziny pochodzenia polskiego, w XIII stuleciu na Szląsku osiadłej i możnej, niektórzy potomkowie osiedli w poznańskim. Jedna gałąź nosiła dawną tytuł baronów świętego państwa rzymskiego i otrzymała tytuł hrabiowski r. 1744. *Sieb. III. 2. tekst. i tabl. 355 i VI. 8. I. tekst.*

POGREL II. — W polu srebrnem — mur czerwony o trzech basztach z bramą otwartą, której wrota mają skrzydło prawe czarne, lewe złote. Nad hełmem w koronie — ponad murem czerwonym o trzech wieżach — trzy pióra pawie. Labry czerwone podbite srebrem. *Sieb. VI. 8. I. 59.*

POGREL III. — Na tarczy — mur o trzech wieżach z otwartą bramą. Nad hełmem — dwa wachlarze z pawich piór w dwóch rzędach ułożonych (4 pióra w górnym rzędzie, 3 w dolnym) od siebie ukośnie na rękojeściach. Labry. Odmiana powyższych z XIV wieku. *Sieb. VI. 8. I. 59.*

POGROM. — W polu czerwonym — pod koroną złotą z przewleczonemi i ukośnie skrzyżowanemi gałązkami palmową i wawrzynową, na zielonej murawie moździerz złoty w lewo. Nad hełmem w koronie ręka zbrojna z mieczem. Labry. Nadany 8 Lutego r. 1820 Karolowi Weissflogowi, podpułkownikowi artylerji lekkiej. *Dyplom oryg.; Sp. szl. pol.; Chwałski, Album 504 i Tabl. IX; Bork.*

POKORA I. — W polu błękitnem — w poprzek podkowy barkiem do góry — klucz uchem w prawo, zębem w lewo na dół. Nad hełmem w koronie — trzy pióra strusie. Herb stary ale ani przez Długosza ani w zapiskach sądowych średniowiecznych nie wspomniany. *Papr.; Okol.; Nies.; Mał. 109; Piek.*

POKORA II. — W polu błękitnem w poprzek podkowy barkiem do góry — klucz złoty uchem w prawo zębem w lewo na dół. Nad hełmem w koronie — pięć piór strusich. Odmiana z herbarza galicyjskiego. *Nies.; Sieb. IV. 14. 26.*

POKROSZYŃSKI cz. Ostoja odm. — W polu czerwonym — w poprzek miecza w słup rękojeścią do góry dwa półksiężyce jeden nad drugim rogami na dół. Nad hełmem w koronie—trzy pióra strusie. Odmiana przysługująca Mokrzeckim i Pokroszyńskim w lidzkiem — pochodzącym od Mokrzeckich, z Moskwy przybyłych, i na Litwie w XVII stuleciu osiadłych. Herb ten przypomina herb Kołomasz, o którym pisze Długosz. *Nies.; Kojal.; Piek.; Heraldyka 233; Bork.*

POKRZYWNICKI cz. Ślepowron odm. — W polu błękitnym — srebrna podkowa barkiem do góry z krzyżem kawalerskim między ocelami. Nad hełmem w koronie czarny kruk w lewo z pierścieniem w dziobie. Labry błękitne podbite srebrem. Odmiana przysługująca Pokrzywnickim czyli von Bock Pokrzywnickim w Prusiech. *Sieb. III. 2. tekst 302, tabl. 356.*

POL I, (Poll). — Na tarczy czterodzielnej — w polach I i IV błękitnych—srebrna wieża o dwóch piętrach blankowanych, w II i III czerwonych — dwie srebrne sześciopromienne gwiazdy rzędem. Nad hełmem w koronie między dwoma czarnymi skrzydłami—dwie srebrne gwiazdy jedna nad drugą. Nadany Franciszkowi Poll z przydomkiem de Pollenburg, radcy sądu szlacheckiego w Galicyi 21 Lipca 1815 r. przez Franciszka I, cesarza austriackiego. Herb twórcy „*Pieśni o ziemi naszej*” Wincentego Pola, którego nagrobek znajduje się u Franciszkanów w Krakowie. *Pocz. szl. gal.; Hefn.; Bork.*

POL II, (Pohl). — W polu złotem—czarna głowa żubra. Nad hełmem w koronie—trzy pióra strusie: złote między czarnymi. Labry czarne podbite złotem. Nadany jakoby Janowi Pola w r. 1662. Tymczasem jak widać z metryki koronnej Jan Pola, rotmistrz wojsk polskich, inny herb otrzymał. (Patrz herb następny). Herb zaś niniejszy przysługiwać prawdopodobnie będzie potomkom Zygmunta Pohl nobilitowanego r. 1770, *Vol. Leg. VIII. 303; Sieb. III. 2. 355 i VI. 4. 46; Bork.*

POLA. — W polu czerwonym—pod trzema gwiazdami — trzy miecze w wachlarz, u dołu prawie stykające się końcami. Nad hełmem w koronie—na pawim ogonie—półksiężyc złoty. Nadany 20 Lutego r. 1662 wraz z nobilitacją Janowi Pola, wicerotmistrzowi w chorągwi Tomasza Karczewskiego, podczaszego sanockiego i rotmistrza Jego Królewskiej Mości, przez Jana Kazimierza, króla polskiego. *Vol. Leg. IV. 873; M. kor. 203 f. 440; Sigil. 5 f. 151; zapiski WP Jackowskiego.*

POLANOWSKI cz. Stary koń odm. — W polu czerwonym — na zielonej murawie mąż nagi na siwym koniu na oklep z dwiema strzałami w lewej ręce ukośnie skrzyżowanymi. Nad hełmem w koronie — pół konia. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana przysługująca Polanowskim z Polanowic w krakowskim, w XV i XVI stuleciu w opolskim na Szląsku osiadłym. *Paprz.; Nies.; Sieb. VI. 8. III. 63.*

POLAŃSKI. — W polu czerwonym — na zielonym trójpagórku z jednego pnia trzy błękitne niezapominajki. Nad hełmem w koronie—trzy pióra strusie: białe, czerwone i błękitne. Labry błękitne podbite czerwonym. Herb Polańskich z Tarnawy w sanockiem, zapisanych r. 1794 do pocztu szlachty galicyjskiej. Piotr Polański, cześnik sanocki r. 1670. *Nies.; Pocz. szl. gal.; Riet.; Bork.*

POLENCZ, (Polents). — W polu błękitnym — skrzydło srebrne z pasem czerwonym w poprzek. Nad hełmem—pół męża bez rąk w błękitnym ubraniu i takąż krymką z trzema piórkami pawimi na wierzchu. Herb starej rodziny pochodzącej z Miśni w Prusiech książęcych w XVI stuleciu osiadłej, przez Niesieckiego niedokładnie opisany. *Nies.; Sieb. II. 3. 48, III. 2. 356 i VI. 5. 81; Bork.*

POLETYKA, Poletika—Na tarczy ściętej—ze szczytem błękitnym w którym krzyż kawalerski złoty, w polu zaś dolnem srebrnem—z obłoku ramię zbrojne trzymające w ręku trzy strzały w gwiazdę ułożone żelazcami do serca purpurowego pod spodem wyobrazonego. Nad tarczą dwa hełmy ukoronowane, w pierwszym — dwa czarne skrzydła, w drugim—trzy pióra strusie: czerwone między białymi. Labry przy pierwszym czerwone podbite srebrem, przy drugim błękitne podbite złotem. Nadany Grzegorzowi Poletika, radcy poselstwa rosyjskiego w Austrii i jego braciom stryjcznym tegoż imienia szlachcicom w krzemienieckim na Wołyniu, pochodzącym od Jana, syna Jana, który pod Chocimem życie położył, oraz prawym potomkom, synom: Pawłowi i Grzegorzowi od Józefa II, cesarza świętego państwa rzymskiego. *Dyplom oryginalny wydany 3 Sierpnia r. 1777 w Wiedniu. Obszarc. Gerb. IV. 127.*

POLETYŁO Hrabia, Poletyło cz. Trzywdar odm. — W polu czerwonym — między trzema sześciopromiennymi złotymi gwiazdami: jedna i dwie — trzy srebrne krzyże dwa i jeden, końcami w środku zetknięte, trzeci jednak u dołu bez prawego ramienia. Nad koroną hrabiowską i hełmem ukoronowanym — trzy pióra strusie: srebrne, czerwone i złote. Herb rodziny podlaskiej, z Poletyła w ziemi białskiej pochodzącej, — z której gałęź w osobie Wojciecha, chorążego krasnostawskiego, otrzymała tytuł baronowski w Galicyi 1791 r., a hrabiowski 21 Kwietnia 1800 r., potwierdzony w Rosyi 5 Lipca 1844 r. *Sp. szl. pol.; Pocz. szl. pol.; Her. Kr. Pol.; Kos.; Bork.*

POLIN, Pollin, Pollini, (*Poligny*). — Na tarczy ściętej w szczycie błękitnym — trzy sześciopromienne złote gwiazdy rzędem; w polu zaś dolnem złotem — orzeł dwugłowy czarny ukoronowany ze złotą cyfrą **II** na piersiach. Nad hełmem w koronie orzeł dwugłowy. Labry z prawej czarne, z lewej błękitne — podbite złotem. Herb przysługujący rodzinie de Poligny, zapisanej do szlachty Królestwa Polskiego. *Sp. szl. pol.; Chrzęński, Album 234, Tabl. XVIII; Bork.*

POLIWCZYŃSKI cz. Leliwa odm. — W polu błękitnym — półksiężyc złoty barkiem do góry z sześciopromienną gwiazdą złotą między rogami. Nad hełmem w koronie — ogon pawi. Labry błękitne podbite złotem. Odmiana przysługująca Poliwczyńskim w Prusiech. Hr. Borkowski przytacza Poliwczyńskich w różańskim. *Sieb. III. 2. 356 i VII. 3. 12; Bork.*

POLCZYŃSKI — W polu błękitnym — sześciopromienna złota gwiazda. Nad hełmem w koronie gwiazda. Labry błękitne podbite złotem. Herb rodziny pomorskiej. *Sieb. VI. 9. 44.*

POŁOTA. — W polu czerwonym — ramię w łokciu zgięte, i poniżej ręki trzymającej w lewo pochodnię, przeszyte strzałą prawo-ukośnie żelazcem do góry. Nad hełmem w koronie — wieża, z której dwóch szczytów o dwóch parach okien wywieszona chorągiew. Nadany z nazwiskiem Połotyński przez Stefana, króla polskiego Walentynowi Wąsowi czy Wąsowiczowi, mieszczaninowi lwowskiemu za waleczność pod Połockiem 1 Stycznia 1580 r. *M. kor. ks. 123 f. 71; Papr. 885; Nies.; Piek.; Bork.*

POŁÓW. — Na tarczy dwudzielnej w polu prawem czerwonym — róg jeleni srebrny, w polu lewem — róg jeleni szary. Nad hełmem w koronie — dwa jelenie rogi. Nadany wraz z nobilitacją Fryderykowi Seegebarthowi przez Stanisława Augusta, króla polskiego 22 Grudnia r. 1791. *Vol. Leg. Tom IX, konst. 97; Kanc. ks. 98 f. 189; Bork.; zapiski WP. Jackowskiego.*

POLUBIŃSKI, Połubenski, Pułubieńczyk cz. Jastrzębiec odm. — W polu czerwonym — orzeł czarny z małą tarczą na piersiach, na której w polu błękitnym — złota podkowa barkiem na dół z krzyżem kawalerskim złotym we środku. Nad hełmem w koronie — jastrząb z podkową złotą i krzyżem wewnątrz w prawej szponie. Labry. Herb kniaziów Połubińskich od siola Połubniki, zwanego prawdopodobnie niegdyś Połubiensk pod Lidą, albo od Poliubicz (*Poľubica*) w brzeskim, bo obie te miejscowości posiadali. Pochodzenie ich według Paprockiego od ruskich książąt, tak samo nie dowiedzione jak i pochodzenie od Gedymina, opiera się na mylnym wywodzie, nie popartym przez kroniki ani dokumenty. Pochodzenie jednak Połubińskich od książąt litewskich, według Wolffa, nie jest wykluczone, to ostatnie ma wiele analogii z pochodzeniem Kroszyńskich i Łukomskich, którym także heraldycy każą pieczętować się Jastrzębcem. *Papr.; Okol.; Kojal. 193; Nies.; Wolff 368; Bork.*

POMIAN ^{1a}, Pomianowicz, Bawola głowa, Proporczyk. — W polu złotem — głowa żubrza czarna — mieczem pomiędzy rogami z góry prawo-ukośnie pod lewe oko przebita. Nad hełmem w koronie ramię zbrojne z mieczem. Labry. Jeden z najdawniejszych herbów polskich; najstarsza zapiska sądowa dotycząca tego herbu jest z r. 1402. Zawołanie stale używane w XV wieku jest Pomian lub Pomianowie; w XVI stuleciu dość często używana jest proklamacja — Bawola głowa, chociaż zapiska z roku 1445 wyraźnie mówi, że ma być — Żubrza głowa. Zapiska z r. 1518 zowie herb — Proporczykiem. Co do bajki o powstaniu herbu, mianowicie jakoby Łastek Chebda z Grabia herbu Wieniawa, zamordował brata, odmieniony miał herb przez króla Władysława Jagiełłę, dość powiedzieć, że herb w tej formie już figurował na pieczęciach o sto lat wcześniej. Obacz niżej Pomian IV. Wobec źródeł legendy pozostają legendami. *Dług.; Biel.; Papr.; Okol.; Kojal.; Nies.; Mał. 109; Piek. Heraldyka 126, 127.*

POMIAN I^b. — W polu złotem — głowa czarna żubrza — mieczem pod prawym rogiem z góry prawo-ukośnie pod lewe oko przebita. Nad hełmem w koronie — ramię zbrojne z mieczem. Labry czarne podbite złotem. Odmiana według herbarza galicyjskiego. *Sieb. IV. 14. 26.*

POMIAN II. — W polu błękitnem — głowa czarna żubrza ze srebrnymi rogami, w środku czola lewo-ukośnie mieczem pod lewe oko przebita. Nad hełmem w koronie ramię zbrojne z mieczem. Labry błękitne podbite srebrem. Odmiana według herbarza galicyjskiego. *Sieb. IV. 14. 26.*

POMIAN III cz. Bawola głowa odm. — W polu czerwonym — na głowie żubrzej środkiem miecz w słup końcem na dół. Nad hełmem w koronie — trzy pióra strusie. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana przysługująca Bagniewskim i podobno Makowieckim. Właściwie Bagniewscy z Pagniewa w chełmińskim należą do herbu Bawola głowa — jednak niektóre gałęzie tej rodziny pieczętują się Pomianem i z tym herbem nawet się wylegitymowali. Paprocki i Okolski o nich zamilczeli. *Nies.; Wiel.; Bork.; zapiski osobiste.*

POMIAN IV. — Na tarczy — głowa żubrza z mieczem prawo-ukośnie przewleczonym między rogami końcem do góry. Z pieczęci Chebdy, kasztelana kruszwickiego z r. 1306. *Archiwum rządowe poznańskie; Piek., Heraldyka 127.*

POMIAN V. — Na tarczy — głowa żubrza mieczem przebita poprzecznie w lewo. Z pieczęcią Mikołaja, kasztelana kowalskiego r. 1430 (w Muzeum książąt Czartoryskich w Krakowie), Andrzeja Sakowicza, z r. 1430 (tamże) i Piotra Sakowicza, ziemianina litewskiego z r. 1432. *Piek., Heraldyka 127.*

POMIAN VI. — Na tarczy — głowa żubrza z mieczem na poprzek rogów. Z pieczęci Dowgierda wojewody wileńskiego z r. 1433. *Piek., Heraldyka 127, 128.*

POMIAN VII. — Na tarczy — głowa żubrza przebita prawo-ukośnie mieczem do góry. Z pieczęci Juranda z Brudzewa, dziedzica na Dąbrówce, wojewody inowrocławskiego z r. 1435 w Muzeum książąt Czartoryskich w Krakowie. Podobnie ułożony jest herb na malowidłach ściennych w klasztorze w Łędzie. *Sprawozdanie Komisji do badania historii sztuki w Polsce, Tom III; Piek., Heraldyka 128.*

POMIAN VIII. — Na tarczy — głowa żubrza mieczem lewo-ukośnie do góry przeszyta. Z pieczęci Jana z Grabi, kasztelana spicimirskiego z r. 1442. *Archiwum akt dawnych w Krakowie; Piek., Heraldyka 128.*

POMIAN IX, Pomianowie, Proporczyk. — W polu złotem — głowa żubrza czarna z rogami złotymi, z pierścieniem złotym w nozdrzach i mieczem z dołu lewo-ukośnie przez rogi przeplecionym. Odmiana z roli marszałkowskiej Mikołaja Lanckorońskiego z r. 1461. *Loredan Larchey, Armorial du XVs.; Piek., Heraldyka 126, 374.*

POMIAN X. — W polu złotem — głowa żubrza czarna — mieczem lewo-ukośnie z góry przebita. Według herbarza arsenalskiego z r. 1530. *Piek., Heraldyka 126.*

POMIAN XI. — Na tarczy — przez głowę żubrzę miecz z za lewego rogu ukośnie po nad prawem okiem końcem na dół obrocony. Według herbarzyka Ambrożego. *Ambr.; Piek., Heraldyka 126.*

POMIAN XII. — Na tarczy — przez głowę żubrzę miecz z za lewego ucha ukośnie pod lewe oko na dół końcem ukośnie leżący. Nad hełmem w koronie — ramię zbrojne z mieczem. Labry. Odmiana według Kojalowicza. *Kojał. 234.*

POMIAN ŻYŁÓW. — Na tarczy ściętej z pasem poprzecznym srebrnym, w polu górnym błękitnem — trzy lilie srebrne rzędem; w dolnym zaś czerwonym — gołąb srebrny z różczką zieloną w dziobie. Nad hełmem w koronie — ramię zbrojne z mieczem. Nadany wraz z nobilitacją Józefowi (u Chrzęńskiego Janowi) Żyło, kapitanowi r. 1790. *Sp. szl. pol.; Chrzęński, Album 290; Bork.*

POMISKI, Pomojski, (*Pomeiske*).—Na tarczy lewo-ukośnie ściętej—w polu górnem srebrnem—pół jelenia, w dolnem zaś—szachownica błękitno-srebrna. Nad hełmem w koronie—trzy pióra strusie: srebrne między błękitnemi. Labry błękitne podbite srebrem. Herb rodziny kaszubskiej na Pomorzu Hirsch Pomojski. *Sieb. VI. 9. 45; Bork.*

PONIATOWSKI Książę I cz. Ciołek odm.—W polu srebrnem—czerwony ciołek. Nad tarczą płaszcz książęcy z mitrą. Herb rodziny z Poniatowy, w krakowskiem i lubelskiem osiadłej—z której Andrzej, brat króla Stanisława Augusta, w służbie austriackiej zostający, otrzymał godność księcia polskiego 1754 z potwierdzeniem w godności księcia świętego państwa rzymskiego w Wiedniu 5 Grudnia 1662, potem w Czechach, w Niższej Austrii, Styrii. Andrzej Poniatowski był ojcem księcia Józefa, Bayarda polskiego. Z synów Stanisława, drugiego brata królewskiego, Karol i Józef, (synowie naturalni później przyznani, z nich Józef, naturalizowany we Francyi 1855) otrzymali potwierdzenie tytułu książęcego w Austrii 19 Listopada 1850 od cesarza Franciszka Józefa I, zostali też zaliczeni przez Magistrat Florencyi do patrycyatu tamtejszego z tytułem—*principi di Monte Rotondo* 20 Listopada 1847. *Nies.; Sieb. IV. 14 tekst 62 tabl. 61, 72; według dyplomu z 5 i 10 Grudnia 1765.; Alm. de G; Bork.*

PONIATOWSKI Książę.—Odmiana według dyplomu z 19 Listopa 1850 r., udzielonego Karolowi i Józefowi, synom Stanisława, brata królewskiego, przez Franciszka Józefa, cesarza austriackiego. *Sieb. IV. 14. 22.*

PONIŃSKI Książę I, Poniński cz. Łodzia.—Na tarczy pięciodzielnej w polu I czerwonym—srebrna krzywizna z krzyżem u góry (*Szereniawa*); w II czerwonym—trzy pasy prawoukośnie złote (); w III czerwonym—łódź złota (*Łodzia*) w IV dwudzielnem błękitnem z prawej—pół srebrnej lilii, z lewej—szachownica czerwono-złota (*Wyszogota*); w V koroną książęcą nakrytym czerwonym—łódź złota (*Łodzia*). Nad tarczą pięć hełmów, z których środkowy z mitrą, pozostałe, w koronach szlacheckich; w pierwszym i trzecim—na trzech piórach strusich—łódź złota, w drugim—między czerwonymi trąbami o czterech dzwonkach złotych każda—lew wprost siedzący złoty, w czwartym—między gałązkami palmowemi zielonemi—lis wspięty, w piątym—pół męża w błękitnej szacie z połówką lewą koła w prawej z mieczem w lewej ręce. Labry z prawej czerwone z lewej błękitne podbite złotem. Herb rodziny wielkopolskiej z Ponina w kościańskim, z której najmłodsza gałąź otrzymała w osobie Adama Ponińskiego od Stanisława-Augusta, króla polskiego, tytuł książęcy polski 19 Kwietnia 1773, potwierdzony przez Rzeczpospolitą 26 Kwietnia 1774, w Austrii 12 Lipca 1818 i 27 Stycznia 1821, na co dyplom otrzymali 30 Października 1827 i 22 Maja 1841 *Vol. Leg. VIII. 211; Papr.; Poca. sal. gal.; Grit.-Hild.; Nies.; Sieb. IV. 14. tekst 61 tabl. 60; Kos.; Bork.*

PONIŃSKI Książę II cz. Łodzia odm.—W polu czerwonym—łódź złota. Nad hełmem w koronie na pawim ogonie łódź złota. Labry czerwone podbite złotem. Nad tarczą płaszcz książęcy z mitrą. Według dyplomu z r. 1841. *Sieb. IV. 14. 61.*

PONIŃSKI Książę.—W polu czerwonym—łódź złota. Nad tarczą mitra książęca Według Hefnera.

PONIŃSKI Hrabia cz. Łodzia odm.—W polu czerwonym—łódź złota. Nad koroną hrabiowską i hełmem ukoronowanym na pawim ogonie—łódź złota. Labry czerwone podbite złotem. Herb rodziny wielkopolskiej z Ponina z której gałąź młodsza otrzymała tytuł książęcy polski, potwierdzony w Austrii, gałąź zaś starsza otrzymała w osobie Ignacego, syna Stanisława, tytuł hrabiowski w Prusiech przy udzieleniu szlacheckiego indygenatu 4 Sierpnia 1782, potwierdzenie tego tytułu w Austrii nastąpiło 8 Marca 1842 i 8 Marca 1862, we Włoszech 24 Lutego 1880. Inna gałąź otrzymała tytuł hrabiowski prawem pierwszeństwa i z warunkiem posiadania dóbr Września w poznańskim 10 Września 1840. *Nies.; Grit.-Hild.; Sieb. III. 1. 24, IV. 14. 100; Kos.; Bork.*

PORAJ, Róża, Różyc, Stoice.—W polu czerwonym—róża srebrna pięciolistna. Jeden z najstarszych herbów naszych. W zapiskach sądowych średniowiecznych z których najstarsza sięga 1386 r. zawołanie tego herbu jest Poraj, rzadziej Róża, Różyc, w zapisce z r. 1590 r. zwany ten herb Stoice. *Dług.; Papr.; Okol.; Nies.; Mał.; Piek.; Heraldyka 129.*

PORAJ II.—Według rysunku herbarza galicyjskiego. *Sieb. IV. 14. 26.*

PORAJ III. — W polu czerwonym — róża srebrna. Z Kroniki Soboru Konstancyjskiego 1414—1418. *Piek., Heraldyka 129.*

PORAJ IV. — Na tarczy — róża z literą gotycką **V** w środku. Z pieczęci Mikołaja Michałowskiego, wojewody sandomierskiego i starosty krakowskiego z r. 1420. *Piek., Heraldyka 130.*

PORAJ V. — Na tarczy — róża srebrna. Z pieczęci Jagielly i Wojna Giedroiciów, bojarów litewskich z r. 1433. *Piek., Heraldyka 130.*

PORAJ VI. — Na tarczy — róża srebrna. Nad hełmem z labrami róża. Z pieczęci Krzesława z Chrzelowa, podkomorzego sandomierskiego z r. 1438. *Piek., Heraldyka 130.*

PORAJ VII. — W polu czerwonym — róża srebrna. Z roli marszałkowskiej Mikołaja Lanckorońskiego z r. 1461 *Loredan Larchey, armorial du XV s.; Piek., Heraldyka 368.*

PORAJ VIII. — W polu czerwonym — róża srebrna sześciolistna. Odmiana z herbarzyka Ambrozego. Jest podobny Poraj z XVI w. o sześciu listkach, ale nie okrągłych tylko zębatych, na kościele w Opocznie. Przez omyłkę prof. Piekosiński pisze w heraldyce swojej, że Poraj na malowidłach klasztoru łędzkiego ma sześć listków, gdy tymczasem ma ich pięć, jak łatwo sprawdzić w tomie III sprawozdań Komisji do badań historii sztuki w Polsce, jak też świadczą oryginalne rysunki przez profesora Łagunę na miejscu zdjęte i łaskawie mi ofiarowane. *Amb.; Piek., Heraldyka 129, 293.*

PORAJ IX. — Według Kojałowicza. *Kojał. str. 6.*

PORAJ JASIEŃCZYK. — W polu czerwonym — złoty klucz zębem do góry w prawo, z różą pięciolistną srebrną zamiast ucha. Nad hełmem w koronie róża. Odmiana przysługująca rodzinie Michałowskich, wywodzącej się od Kurozwęzkich herbu Poraj. Synowie Mikołaja Kurozwęzkiego, kasztelana krakowskiego, piszącego się z Michałowa, po śmierci ojca wzięli każdy inny herb: Jan, odziedziczyszy Michałów, wzięł herb Jasieńczyk; Michał od majątku Michałowice, także nazwał się Michałowski, lecz przybrał herb Trzaska z przydomkiem Skarbek, najmłodszy Mikołaj, dziedziczący Tłuchów, wzięł nazwisko Tłuchowski i herb Wezele. Zmiany to były częste w onych czasach—herby wzięli bracia po żonach. Jakób Michałowski r. 1535 potomek najstarszej gałęzi podniósł pamięć pochodzenia swojej rodziny od zgasłych za jego czasów Kurozwęzkich. Herb Poraj połączył z przybranym swym Jasieńczykiem. Tę zmianę zachowali jego następcy. *Pap.; Okol.; Nies.; Kos. I. 680—684; Bork.*

POREBNY cz. Bogorya odm. — W polu czerwonym pomiędzy dwoma srebrnymi półstrzałkami, z których jeden żeleźcem do góry, drugi spodni żeleźcem na dół — krzyż ukośny srebrny. Nad hełmem w koronie paw ze złamaną strzałą w dziobie. Odmiana przysługująca Porebnym, z których jedni osiedli w brześcińskim w XVII stuleciu. *Nies.; Bork.*

POREBSKI cz. Kornicz odm. — W polu błękitnym pod dwiema beleczkami poprzecznymi złączonymi słupkiem prostopadłym we środku — dwie równoległe beleczki, z których wyższa dłuższa od poprzednich, niższa jeszcze dłuższa. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich. Labry błękitne podbite srebrem. Nadany Janowi-Józefowi Porebskiemu, neoficie, 6 Września 1765 r. *Kanc. ks. 45, 46 f. 74; zapiski WP. Działyłowicza.*

PORONIA I. — W polu czerwonym — między dwiema czterolistnymi różami srebrnymi — lilja srebrna podwójna. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Herb ten stary zdaje się być odmianą Gozdawy Ani Długosz jednak, ani zapiski sądowe nic o nim nie wspominają. Niesiecki odnosi jego początek do XV wieku. *Pap. 297; Okol.; Nies.; Mat. 110.*

PORTANTY cz. Korczak odm. — Na tarczy pod krzyżem — trzy wręby od góry ku dołowi stopniowo zwiększające się. Odmiana przysługująca Portantom przybyłym z Włoch z Neapolu do Polski, gdzie w poznańskim dziedziczyli. *Nies.; Bork.; Piek., Heraldyka str. 81.*

PORWIK. — W polu srebrnym — pod orłem szarym — trzy złote kule rzędem z których pierwsza z dwoma prostopadłymi czerwonymi pasami, druga z trzema błękitnymi poprzecznymi, a trzecia na lewo z dwoma prawo-ukośnymi czerwonymi pasami na sobie. Nad hełmem korona. Nadany wraz z nobilitacją Wojciechowi Mikołajowi d'Escuyer przez Stanisława Augusta r. 1788, potwierdzony 12 Listopada 1791. *Vol. Leg. IX. Konst. 213; Kanc. 100 f. 143; Nies. pyp. 126; Wiel.*

PORWIŃSKI cz. Korczak odm. — W polu czerwonym — trzy srebrne poprzeczne wężykowate rzeki przez całą tarczę. Nad hełmem ukoronowanym — pół psa w korcu złotym. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana przysługująca rodzinie Porwińskich polskiego pochodzenia na Szląsku w stuleciu XIX osiadłej. Są Porwanieccy albo Perwanieccy h. Korczak na Wołyniu według Niesieckiego. *Nies.; Sieb. III. 2. 358 i VI. 8. 23; Bork.*

POSADOWSKI I cz. Abdank odm. — W polu srebrnym — podwójna błękitna krokiew tworząca literę **W**. Nad hełmem w koronie — pół lwa. Labry błękitne podbite srebrem. Odmiana przysługująca rodzinie polskiego pochodzenia na Szląsku zdawna osiadłej. Posadowscy noszą tytuł czeski baronów von Postelwitz od r. 1705. Hrabiowie pruscy od 1743, baronowie pruscy 1706 i 1744. *Dorst. II. 99; Sieb. III. 1. 24, VI. 8. II 59 i IV. 11. 32; Bork.*

POSADOWSKI II Hrabia i Baron. — Odmiana przysługująca gałęziom rodziny Posadowskich, które otrzymały tytuł hrabiowski i baronowski. *Sieb. III. 1. 24 i IV 11. 32.*

POSINGER, Possinger. — Na tarczy ściętej w polu górnym błękitnym — półksiężyc złoty z gwiazdą między rogami; w dolnym zaś złotem — dwa czarne skrzydła. Nad tarczą dwa hełmy ukoronowane; w pierwszym na pawim ogonie — półksiężyc z gwiazdą między rogami, w drugim — dwa czarne skrzydła. Labry przy pierwszym błękitne, przy drugim czarne — podbite złotem. Nadany z przydomkiem de Choborski Possingerowi w Galicyi 14 Grudnia r. 1860. *Riet*

POSTAWKA cz. Lwia gwiazda. — W polu błękitnym — pod dwiema pięciopromiennymi złotymi gwiazdami z boków u góry leżących — lew złoty wspięty. Nad hełmem w koronie — pół złotego lwa z pięciopromienną złotą gwiazdą w łapach. Labry błękitne podbite złotem. Herb rodziny Postawków z przydomkiem Loewenstern, (przez hr. Borkowskiego nazwany Lwia gwiazda) pochodzenia czeskiego, zapisana do szlachty Królestwa Polskiego. Z nich Maksymilian, podoficer w korpusie artylerii Królestwa Polskiego w r. 1823. Ludwik podpułkownik korpusu inżynierów komunikacji, potwierdzony w godności szlacheckiej 27 Stycznia 1841 r. przez Heroldyę Królestwa Polskiego. *Sp. szl. pol.; zapiski osobiste; Bork.*

POSTEL. — Na tarczy ściętej w polu górnym czerwonym — pół męża zbrojnego z mieczem w prawym ręku, w dolnym zaś błękitnym — na zielonej murawie — lew złoty biegnący. Nad hełmem w koronie — trzy pióra strusie: czerwone, złote i błękitne. Labry z prawej czerwone z lewej błękitne, podbite złotem. Nadany Tomaszowi Postel z przydomkiem de Leopoldzki, rządcy dóbr kameralnych w Bolechowcu w Galicyi 1800 r. Był Postel nobilitowany w Polsce 1683, niewiadomo czy do tej samej rodziny należał. *Vol. Log. V. 673; Pocz. szl. gal.; Hefn.; Riet.; Bork.*

POSTĘP. — Na tarczy ściętej w polu górnym czerwonym — lis biegnący; w dolnym zaś błękitnym — cztery sześciopromienne złote gwiazdy: trzy i jedna. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie: błękitne między czerwonymi — pomiędzy dwiema gałazkami: palmową i wawrzynową. Nadany Henrykowi Wolffowi, szambelanowi królewskiemu 12 Marca 1768 r. *Vol. Leg. VII. 800; Sp. szl. pol.; Chrasński tabl. XVIII i Album 526; Oryginalny dyplom u rodziny; Bork.; zapiski WP. Dziadulewica.*

POSTOLSKI I, Podstolski albo Żuława. — W polu czerwonym — lilia srebrna jakby z koleniami wyrwana. Nad hełmem w koronie — na trzech piórach strusich — ramię zbrojne z mieczem. Labry czerwone podbite srebrem. Herb Podstolskich, pochodzących według Niesieckiego od Piotra, który przyszedłszy do Polski ze Szlązka za Stefana Batorego, otrzymał indygenat i dobra na Litwie, gdzie się ożenił. Synowie jego podpisali elekcyę Władysława IV w sandomierskiem. W rozprawie Akademii umiejętności t. XIV 177, 183, Małecki pisze, że Postolscy herbu Żuława, stara rodzina również jak i Ząbrzyccy jednego z nimi pochodzenia. Więc Niesiecki ze szląską rodziną może pomieszał. Niesiecki pisze, przytaczając Petrasanę, że Postolscy na Szląsku używają jednorożca srebrnego w polu błękitnym; źródła szląskie jednorożca przedstawiają w szachownicy czerwono-srebrnej. Herb zaś przy indygenacie i adoptacji mógł być dla Piotra zmienionym. *Paprz.; Okol.; Nies.; Mał.; Stud. her. I. 177; Piek.; Healdyka 286; Bork.*

POSTOLSKI II, Podstolski. — W polu czerwonym — lilia srebrna. Nad hełmem w koronie na trzech piórach strusich — ręka zbrojna z mieczem. Labry czerwone podbite srebrem. Odmiana z herbarza galicyjskiego. *Sieb. IV. 14. 16.*

POTEMKIN Książę czyli Pogonia II odm. — Na tarczy pięciodzielnej w polach I i IV od góry ściętych na szczycie czerwonym — pięciopromienna gwiazda srebrna, poniżej złotych — orzeł dwugłowy czarny ukoronowany; w II i III błękitnych — korona murowana blankowana złota; w polu piątym dwudzielnym: z prawej szachownica czarno-srebrna, z lewej w srebrnym polu — z obłoku ramię zbrojne w łokciu zgięte z mieczem. Nad koroną hrabiowską trzy hełmy, w pierwszym z koroną szlachecką — trzy pióra strusie błękitne, w drugim z koroną hrabiowską — pół orla dwugłowego czarnego ukoronowanego podwójnie, w trzecim w zawoju — ramię zbrojne z mieczem; tarczę podtrzymują kozacy w kółpakach i ubiorze czerwonych i spodniach błękitnych, trzymający proporce, na których z prawej — ramię zbrojne z mieczem w polu srebrnym, z lewej korona murowana blankowana w polu błękitnym. Wszystko okrywa płaszcz książęcy z mitrą. Nadany wraz z indygenatem Grzegorzowi księciu Potemkinowi Tauryckiemu 10 kwietnia r. 1775 przez Stanisława Augusta, króla polskiego. Potemkinowie idący od Pliszczów i za Zygmunta III osiadli w smoleńskim, już otrzymali odmianę środkową herbu. Patrz Pogonia II. *Vol. Leg. VIII. 294; Kanc. ks. 41 f. 284; Obszcz. Gerb. I. 26; Bork.*

POTEŃGA I. — W polu czerwonym — lew złoty wspięty w lewo, trzymający miecz w łapach końcem na dół. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Nadany wraz z nobilitacyą Piotrowi i Winczesławowi z Ryzenberku czy Ryzenburgu Lenkom w roku 1775, przez Stanisława Augusta króla polskiego. *Vol. Leg. VIII f. 303; Sp. szl. pol 129; Chrzęński, Album 366, Tabl. XIV; Bork.*

POTEŃGA II. — Na tarczy ściętej, w polu górnym czerwonym — dwie gałązki palmowe ukośnie skrzyżowane, w dolnym zaś błękitnym — trzy sześciopromienne gwiazdy złote rzędem. Nad koroną szlachecką między dwiema gałązkami palmowymi — ramię zbrojne z mieczem. Nadany Adamowi Tyman, chorążemu gwardyi konnej litewskiej. Nobilitacye sekretne Stanisława Augusta r. 1790. *Vol. Leg. IX; zapiski J. O. Bork.*

POTOCKI Hrabia I cz. Pilawa odm. — W polu błękitnym — półtrzecia krzyża srebrnego bez prawego dolnego ramienia. Nad hełmem w koronie — pięć piór strusich. Labry błękitne podbite srebrem. Herb rodziny małopolskiej z Potoka w księstwie, z której jedna linia z gałęzi hetmańskiej w osobie Alfreda (założyciela ordynacyi łańcuckiej w Galicyi 1838, członka izby panów 1861) otrzymała tytuł hrabiowski w Austrii r. 1866. Z tej linii Franciszek zmarły bezpotomnie otrzymał tytuł hrabiowski w Rosyi r. 1838. Druga linia, tulczyńska, otrzymała tytuł hrabiowski w Rosyi 24 Stycznia 1843 r., w osobie Konstantego, oficera gwardyi rosyjskiej. Trzecia linia, Eustachego, otrzymała przyznanie tytułu w Królestwie Polskiem 1819 r. i pozwolenie używania tytułu w Rosyi 25 Pazdziernika 1859 r. w osobie Aleksandra, szambelana i koniuszego dworu polskiego, senatora kasztelana i cesarsko-rosyjskiego koniuszego. Z gałęzi prymasowskiej czyli Złotej Pilawy drugiej linii, Marya z Górskich Potocka otrzymała z potomstwem tytuł hrabiowski 24 Stycznia 1845 r. w Królestwie Polskiem, obecnie wygasły. Antoni, z tejże gałęzi generał wojsk polskich, otrzymał przyznanie tytułu w Królestwie Polskiem r. 1821, a Dominik tytuł hrabiowski w Galicyi 30 Września r. 1777. W herbarzu Gritznera-Hildebranda zamiast półtrzecia krzyża jest podwójny krzyż przez omyłkę. *Dług.; Paprz.; Okol.; Nies.; Kos.; Not.; Spis. tit. licam; Gritz.-Hild.; Sieb. IV. 14.; Bork.*

POTOCKI Hrabia II cz. Pilawa złota albo odm. — Odmiana z półtrzecia krzyżem złotym przysługująca linii Dominika na Buczaczu w Galicyi, starosty sokołnickiego, który otrzymał 20 Września 1777 r. tytuł hrabiowski w Galicyi. *Sieb. IV. 14. 101; Bork.*

POTOCKI Hrabia III cz. Pilawa złota albo odm. — Odmiana z półtrzecia krzyżem złotym na tarczy na hełmie na pamiątkę prymasa Teodora Potockiego. Tutaj także zamiast półtrzecia krzyża, przez omyłkę dano u Gritznera-Hildebranda podwójny krzyż. *Sieb. IV. 14. 101; Gritz.-Hild.*

POTOCKI Hrabia IV. — W polu błękitnem — półtrzecia krzyża srebrne. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich: dwa srebrne pomiędzy błękitnemi. Labry błękitne podbite srebrem. Odmiana przysługująca Potockim osiadłym w Wielkopolsce; gałęź ta w d. 6 Maja 1890 w osobie Bolesława na Będlewie, Wręczynie, Wojnowicach, Dakowach i t. d. otrzymała tytuł hrabiowski od Leona XIII, papieża. *Sieb. III. 2. 359; Żychl. XIV. 108. 116.*

POTULICKI Hrabia cz. Grzymała odm. — W polu złotem — mur blankowany czerwony o trzech basztach, z których środkowa wyższa, z bramą otwartą o złotych podwojach okutych żelazem. Nad koroną hrabiowską i hełmem ukoronowanym nad takimże samym murem z basztami i bramą ale zamkniętą—pięć piór pawich. Labry czerwone podbite złotem. Herb rodziny wielkopolskiej z Potulic w Kujawach, piszącej się też ze Złotowa, której przyznanie tytułu hrabiowskiego udzielone zostało przez Augusta III r. 1757 w osobie Michała, generała wojsk polskich, która otrzymała tytuł hrabiowski w Prusiech za reskryptem Fryderyka II z 28 Sierpnia 1780 r., potwierdzony w Rosyi 5 Czerwca r. 1852 dla syna Kacpra.—*Sieb. III. 1. 24* podaje rycerza w bramie przez omyłkę, gdyż Potuliccy są właśnie herbu Grzymała bez rycerza. *Paprz.; Okol.; Ntes.; Gritz.-Hild.; Sieb. III. 1. 24 i IV 14. 101; Sp. tytuł. licam; Kos.; Bork.*

POTWOROWSKI Hrabia cz. Dębno odm. — Na tarczy pięciodzielnej w polach I i IV srebrnych — dwa czarne skrzydła z trefelkami złotemi; w II i III czerwonych — lew złoty, w V czerwonym — krzyż równoramienny srebrny pod którego ramieniem lewem krokiew srebrna tworząca literę **W**. Nad koroną hrabiowską — trzy hełmy z koronami o dziewięciu perłach, w pierwszym dwa skrzydła czarne z treflami złotemi, w drugim między dwoma rogami brunatnemi obwiedzionemi w połowie obrączką złotą krzyż srebrny, w trzecim—lew wspięty w prawo. Labry przy pierwszym czarne podbite srebrem, przy drugim czerwone podbite srebrem, przy trzecim czerwone podbite złotem. Tarczę podtrzymują orły czarne. Herb rodziny wielkopolskiej od Sienieńskich z Sienna pochodząca, z których Jan od dóbr Potworowa w radomskim w XV stuleciu wziął nazwisko. Jedną linią w osobie Jana-Adama na Mielaszkowie w poznańskim, szambelana pruskiego, komisarza wojenno-cywilnego powiatu kościańskiego, prezesa sądu w Wschowie, otrzymała tytuł hrabiowski prusk; 17 Stycznia r. 1816 z dodatkiem herbowym. *Paprz.; Biel.; Nies.; Sieb. III. 1. 24; Gritz.-Hild.; Kos.; Bork.*

POTWOROWSKI Hrabia cz. Dębno odm. — Odmiana według Siebmachera polega na odmiennej barwie rogów w środkowym hełmie: rogi te są w połowie srebrne, w połowie czerwone naprzemian w szachownicę. Gritzner-Hildebrand utrzymują że w dyplomie są brunatne z obrączkami złotemi w połowie. *Sieb. III. 1. 24.*

POWABY. — Na tarczy — podkowa i dwa rogi. Herb opisany przez zapiski sądowe sieradzkie z r. 1404. (Łaguna N. 21 b.) złożony przez Dra Piekosińskiego. *Łaguna; Piek., Heraldyka 253 i 254.*

POWSINSKI, Powszyński cz. Rogala odm. — Na tarczy czterodzielnej w polu I błękitnem między sześcioma gwiazdkami ośmiopromiennymi srebrnymi w równoległych rzędach po trzy — lewo ukośny pas złoty od góry i od dołu blankowany (*Aldobrandini*); w II czerwonym — pół orla białego (*Polski*); w III srebrnem—róg jeleni czerwony; w IV czerwonym—róg bawoli brunatny (*Rogala*). Nad hełmem w koronie pod złotą gwiazdą — złoty klucz zębem do góry w prawo. Labry z prawej błękitne podbite złotem z lewej czerwone podbite srebrem. Nadany 12 Października r. 1592 na sejmie w Warszawie przez Stefana Batorego, króla polskiego, Bartłomiejowi, podkomorzemu sekretarzowi Jego Świątobliwości Papieża Klemensa VIII i Walentemu, braciom Powsińskim, synom Walentego i Barbary Giemzianki z Krakowa, z dodaniem do ich rodzinnego herbu Rogali herbu rodziny papieskiej Aldobrandinich i orla polskiego. *M. kor. 137 f. 384; Crol.; Czacki; Zern.; zapiski WP. Jackowskiego.*

POZIOMKIEWICZ. — Na tarczy — jelenia głowa z krzyżem między rogami. Herb Poziomkiewiczów na panegiryku z XVII stulecia. *Z panegiryku w zbiorze WP. Bisiera.*

POZNAŃSKI cz. Boża Wola odm. — W polu czerwonym — podkowa srebrna z krzyżem kawalerskim srebrnym: jednym na barku, a drugim w środku. Nad hełmem korona. Nadany wraz z nobilitacją Józefowi Poznańskiemu, ex neoficie, r. 1764 przez Stanisława Augusta, króla polskiego. *Vol. Leg. VII. 420; Nies., przyp.; Her. Kr. Pol.; Bork.*

POZORZYCKI, Pożarycki, Pożarzycki cz. Belty odm. — W polu czerwonym — nad półksiężycem — trzy srebrne belty w gwiazdę, środkowy końcem, boczne zaś opierzeniem do góry. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich. Odmiana przysługująca Pozorzyckim w mściławskim, których Niesiecki na zasadzie genealogii Ogińskich wywodzi od książąt siewierskich i ruskich jednowładców, mianowicie od Teodora księcia siewierskiego, którego syn Andrzej miał być protoplastą Pozarzyckich Starodubowskich i Paleckich. Rzeczywiście, powiada Wolff, osiedleni w Moskwie kniaziowie Starodubowscy, Pożarscy i Paleccy pochodzą wspólnie od kniazia Teodora Iwanowicza Starodubowskiego zmarłego r. 1330, ale ród litewski Pożarzyckich dla podobieństwa nazwisk przypłatany został do kniaziów Pożarskich. *Nies.; Wolff; Piek. str. 248, tabl. 11 N. 12; Bork.*

PÓLJEDNOROŻEC. — W polu błękitnym na górze brunatnej — pół wspiętego jednorożca srebrnego. Nad hełmem w koronie pół takiegoż jednorożca. Herb przypisany Badenim przez Chrzęśkiński. *Chrzęśkiński XV, Album.*

PÓLKOZIC. Półkoza, Ośła głowa. — W polu czerwonym — ośła głowa. Nad hełmem w koronie — pół kozy. Jeden z najdawniejszych herbów polskich. Najstarsza zapiska sądowa pochodzi z roku 1382; przez całe wieki średnie używane jest stale zawołanie Połukoza, dopiero w zapiskach z r. 1572 i 1583 zjawia się proklamacya Ośła głowa. *Dług.; Biel.; apr.; Okol.; Kojat.; Nies.; Helcel, II. N. 3193; Ulan.; Mał., 119; Piek.*

PÓLKOZIC II. — Na tarczy — ośła głowa. — Z pieczęci Pawła z Bogumitowic, sędziego ziemskiego krakowskiego z r. 1415. *Piek., Heraldyka 125.*

PÓLKOZIC III. — Na tarczy — ośła głowa. Z pieczęci Moniwida, dzierżawcy grodzieńskiego z roku 1433. *Piek., Heraldyka 125.*

PÓLKOZIC IV. — Na tarczy — ośła głowa. Nad hełmem w koronie ośła głowa. Labry. Z pieczęci Michała Krumołowskiego, podkomorzego krakowskiego, oraz Jana Czyżowskiego, kasztelana i starosty generała krakowskiego z r. 1442 i 1463 w Muzeum ks. Czartoryskich w Krakowie. *Piek., Heraldyka 125, 126.*

PÓLKOZIC V. — W polu czerwonym — ośła głowa. Herb Marcina z Wrocimowic (*de Wroczyńkow*) chorążego krakowskiego, który chorągiew prowadził pod Grunwaldem 1410, mylnie zapisano *de Wierzyńków* w roli marszałkowskiej. *Löredan Larchey Armorial du XVs.; Piek., Heraldyka 124, 376.*

PÓLKOZIC VI. — Według herbarzyka Ambrożego. *Ambr.; Piek., Heraldyka 124.*

PÓLKOZIC VII. — Według Kojalowicza. *Koj. 248.*

PÓŁ ORŁA albo Orlica. — Na tarczy dwudzielnej w polu prawem czerwonym — pół orla srebrnego, w lewym zaś na trzy kliny podzielonem: środkowy złoty (szerszy u dołu) z trójlistkiem zielonym, boczne zaś błękitne (u góry szerokie) każdy ze złotą sześciopromienną gwiazdą na sobie. Nad hełmem w koronie królewskiej trójlist między dwoma skrzydłami orleńmi, z któ-

rych prawe czerwone z pasem poprzecznym srebrnym, lewe zaś złote z pasem poprzecznym błękitnym o dwóch sześciopromiennych złotych gwiazdach. Labry z prawej czerwone podbite srebrem z lewej błękitne podbite złotem. Nadany Janowi Paczak vel Paczko, słudze królewskiemu, przez Ferdynanda, cesarza świętego państwa rzymskiego i potwierdzony przy udzieleniu indygenatu przez Zygmunta Augusta, króla polskiego w Wilnie 17 Stycznia 1561. Akt oblatowany w Metryce Koronnej r. 1616. *Vol. Leg. VII. 365. M. Kor. ks. 119 f. 185; i ks. 160 f. 180; Nies.; Piek.; Bork.*

PÓŁŚWIAT. — W polu błękitnem — półksiężyc złoty. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich. Herb rodziny Bułharowskich w wileńskim 1764 r. osiadłej. *Kurop.; Dyplom wydany przez deputację szlachecką wileńską r. 1855; Bork.; zapiski WP. Dziadulewicz.*

PÓŹNIAK I, Strzelec. — W polu czerwonym — mąż przez pół żelźcem w prawo strzałą przeszyty. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Labry. Herb litewski przysługujący Późniakom w XVII stuleciu w połockiem osiadłym, a także rodzinom: Apoznańskich, Poslewiczów, Poznańskich, Pozniakowskich, Pozorzyckich, Prackich i innych. *Kołat. 296; Nies.; Bork.; zapiski WP. Dziadulewicz.*

PÓŹNIAK II. — Odmiana według rysunku Kojalowicza. *Kołat. 296.*

PÓŹNIAK III. — Odmiana według rysunku herbarza galicyjskiego przysługująca rodzinie Cernerów nobilitowanej r. 1790. *Sieb. IV. 14. 28; Bork. 47; zapiski WP. Dziadulewicz.*

PÓŹNIAK IV. — W polu czerwonym — z pasem poprzecznym złotym przez środek od góry — pół męża zbrojnego ze strzałą w piersi, a srebrny klucz dwuzębny czy kotwica w kształcie litery **T** z uchem okrągłym i z gwiazdą przy lewym boku na dole tarczy. Nad hełmem w koronie pięć piór strusich, środkowe złote między czerwonymi, boczne srebrne. Labry czerwone z prawej srebrem z lewej złotem podbite. Nadany z przydomkiem von Krzywkowicz Janowi Późniakowi, kanclerzowi konsystorza łacińskiego przemyskiego w Galicyi 2 Lipca r. 1791. *Pocz. szl. gal.; Hefn.; Riet.; Bork. przyp.*

PRACOMIR. — Na tarczy dwudzielnej w polu prawem błękitnem — złoty klucz, zębem do góry w lewo, z węzłem naokoło owitym i w lewo do góry wspiętym; w lewym zaś czerwonym — pod wagą o dwóch talerzach — pszczoła złota. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Labry z prawej czerwone podbite srebrem, z lewej błękitne podbite złotem. Nadany 12 Lipca 1841 r. Franciszkowi Kühnl, głównemu inspektorowi poczt w Królestwie Polskiem, przez Mikołaja I, cesarza rosyjskiego i króla polskiego. *Sp. szl. pol.; Dyplom; zapiski WP. Dziadulewicz; Bork., przyp.*

PRACOSŁAW. — W polu błękitnem — pomiędzy dwiema złotymi pszczołami jedną wyżej z lewej strony, drugą niżej z prawej — na złotym liktorskim pęku w słup stojącym, srebrną wstęgą związanym i srebrnym toporem u góry zakończonym — pas prawo-ukośny czerwony z podwójnymi srebrnymi prążkami wzdłuż po obu brzegach. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Nadany wraz ze szlachectwem Marcinowi Skoniecznemu, synowi Szymona, komisarzowi wydziału administracji przy rządzie gubernialnym płockim przez Mikołaja I, cesarza rosyjskiego i króla polskiego 14 Stycznia 1840 roku. *Sp. szl. pol.; dypl. oryg.; Chrzęński Album 546; Bork.*

PRACOTWÓR. — Na tarczy ściętej — w polu górnem czerwonym — kotwica srebrna uchem do góry lewo-ukośnie leżąca; w dolnem zaś zielonem — złoty ul z pszczołami na około. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Nadany wraz z nobilitacją Janowi Nepomucenowi Gratkowskiemu; dyplom potwierdzony 17 Stycznia 1820, według dziennika praw z 1820 roku. *Sp. szl. pol.; Chrzęński tabl. XII. i Album 522; Bork. 110.*

PRACOWOC. — W polu błękitnem — pod pszczołą złotą prawo-ukośnie latającą — ręka z zielonego rękawa i z koronkowego mankietu wychodząca z piórem gęsiem prawo-ukośnie

w palcach. Nad koroną szlachecką pięć piór strusich. Nadany Antoniemu Glogiegorowi rachmistrzowi I klasy w rządzie gubernialnym radomskim 12 Kwietnia 1848, przez Mikołaja I, cesarza rosyjskiego i króla polskiego. Dyplom oryginalny u rodziny. *Sp. szl. pol.; zapiski WP. Dziadulewicz; Bork.*

PRAWDA. — Na tarczy ściętej w polu górnem złotem — pół czarnego lwa z pochodnią w prawej łapie — w dolnem błękitnem — złoty krzyż w rogach opromieniony. Nad hełmem w koronie — pół czarnego lwa z pochodnią. Labry czarne podbite złotem. Godło: SEMPER VERAX. Nadany Edwardowi Glass, byłemu prezesowi trybunału kaliskiego 21 Kwietnia r. 1847, przez Mikołaja I, cesarza rosyjskiego i króla polskiego. *Dyplom. Sp. szl. pol.; Bork., przyp.; zapiski WP. Dziadulewicz.*

PRAWDZIC, Prawda. — W polu błękitnem — na murze czerwonym z blankami pół złotego lwa z pierścieniem albo z Prawdą w łapach. Nad hełmem w koronie — pół lwa z prawdą czyli zwierciadłem w łapach. Labry błękitne podbite złotem. Jeden z najstarszych herbów polskich. W zapisach sądowych, zresztą skąpych, z których najdawniejsza jest z r. 1407, zawołanie tego herbu jest Prawda, rzadziej spotyka się Prawdzic. Niesiecki pola nie podaje, co często u niego jest znakiem pola srebrnego; niektórzy też autorowie utrzymują, że pole tego herbu ma być srebrne. Rola marszałkowska z r. 1461 daje pole błękitne i złotego lwa bez Prawdy w łapach; herbarz arsenalski tak jak Niesiecki niewyraźny; ale Prawdę kładzie między łapy lwa. Niesiecki również jak i Kojałowicz odwracają lwa w lewo, gdy inne źródła zwracają prawidłowo w stronę prawą; podając tu rysunek zwracamy lwa jak należy. *Dług.; Biel.; Papr.; Okol.; Kojał. 65; Nies.; Mał.; Loved.-Larchey; Piek., Heraldyka 131.*

PRAWDZIC II. — W polu srebrnem — na murze czerwonym — pół złotego lwa z pierścieniem albo Prawdą czyli zwierciadłem w łapach. Nad hełmem w koronie pół lwa z Prawdą jak na tarczy. Odmiana poprzedniego przysługująca między innemi Smitkowskim w poznańskim. *Sieb. III. 2. 431; IV. 14. 26.*

PRAWDZIC III. — Na tarczy — nad murem pół lwa bez pierścienia. Według kroniki soboru konstancyjskiego z r. 1414–1418. *Piek., Heraldyka 131–32.*

PRAWDZIC IV. — Na tarczy — nad murem pół lwa bez pierścienia. Według pieczęci Jana Sulikowskiego, ziemianina księstwa siewierskiego z r. 1452. *Z Archiwum kapituły katedr. w Krakowie; Piek., Heraldyka 131.*

PRAWDZIC V. — W polu błękitnem — nad murem ceglany z blankami — pół złotego lwa. Odmiana z roli marszałkowskiej z r. 1461. *Lorédan Larchey, Armorial du XV^s; Piek., Heraldyka 131, 374.*

PRAWDZIC VI. — Na tarczy — pod murem pół lwa bez pierścienia. Według herbarzyka Ambrożego. *Ambr.; Piek.*

PRAWDZIC VII. — W polu błękitnem — nad murem czerwonym — pół złotego lwa z pierścieniem w łapach w lewo. Nad hełmem w koronie pół lwa jak na tarczy. Labry. *Kojał. 65.*

PRAWITA. — W polu błękitnem — na zielonym pagórku — rycerz stojący w zbroi i szyszaku z proporcem w prawej, z mieczem na dół opuszczonym i tarczą srebrną na lewem ramieniu podłużną, na której podwójna krokiew czerwona tworzy literę **W**. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie (bez labrów). Nadany Teofilowi Remigiuszowi Michałowi Franciszkowi czterech imion Wotowskiemu, synowi Michała, na mocy Art. 1 ustępu 2 litery d. Ukazu z 27 Listopada (9 Grudnia) 1839 r. przez Mikołaja I, cesarza rosyjskiego i króla polskiego 19 (31) Sierpnia 1847 r. — Dyplom na podchorążego z 6 (18) Czerwca 1820, wydany w imieniu Aleksandra I, cesarza rosyjskiego i króla polskiego na imię Teofila Wotowskiego, jest u rodziny; Teofil Wotowski został następnie majorem. *Sp. szl. pol.; Dyplom; Bodzantowicz 204; Bork.*

PRAWOMIAN. — Na tarczy ściętej w polu górnem czerwonym — gołąb głową w lewo zwrócony z piórem gęsiem w dziobie; w dolnem błękitnym — trzy srebrne pasy lewo-ukośne. Nad hełmem w koronie — pół jelenia wspiętego. Nadany Ksaweremu Józefowiczowi, pisarzowi aktowemu Królestwa Polskiego, przez Mikołaja I, cesarza rosyjskiego i króla polskiego — na dyplomie data zatarta. *Dyplom.; zapiski WP. Dziadulewicz.*

PRAWOMIR. — W polu błękitnym — pod złotą wagą o dwóch talerzach — pióro gęsie do pisania lewo-ukośnie na krzyż z mieczem rękojeścią na doł prawo-ukośnie zwróconym. Nad hełmem w koronie — pół orla białego z gałązką oliwną o trzech listkach w dziobie. Nadany Antoniemu Rzembołuskiemu, pisarzowi Sądu Najwyższej Instancji 17/29 Kwietnia 1823 roku przez Aleksandra I, cesarza rosyjskiego i króla polskiego. *Sp. sal. pol.; dyplom oryginalny, Chrzęński tabl. XII; Album 478, 377; Bork.*

PRAWOMYŚL. — Na tarczy ściętej w polu górnem błękitnym — złote słońce, w dolnem zaś czerwonym między trzema złotymi pszczołami — złota krokiew winklem do góry. Nad hełmem w koronie między dwoma skrzydłami — słońce. Nadany Józefowi Lex po ogłoszeniu prawa z r. 1836 o szlacheństwie w Królestwie Polskiem. *Sp. sal. pol.; Chrzęński Album 568; Bork.*

PRAWOŚĆ. — Na tarczy — panna trzymająca w prawej ręce podkowę. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Labry. Godło: SEMPER CANDIDE. Herb Cichorskich nabyty po r. 1836. *Z nagrobku na Powązkach. Sp. sal. pol.; zapiski WP. Walerego Egieńskiego. u Bork. niema; Żern.*

PRADZYŃSKI I cz. Aubracht, Aubrecht. — W polu błękitnym nad złotym półksiężycem — trzy sześciopromienne gwiazdy złote: dwie i jedna. Nad hełmem w koronie — trzy pióra strusie: złote między błękitnymi albo trzy lilie. Labry błękitne podbite złotem. Odmiana przysługująca Prądzynskim na Pomorzu i w Prusach zachodnich gałęzi rodziny Aubrecht — jest też na Pomorzu rodzina Prądzynskich przydomku Depka, według Żernickiego używająca księżycy z trzema gwiazdami. *Sieb. III. 2. 361; Żern.*

PRADZYŃSKI II. — W polu błękitnym — dwie złote sześciopromienne gwiazdy jedna nad drugą i półksiężyc złoty w słup rogami do nich zwrócony. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Labry błękitne podbite złotem. Herb przysługujący Prądzynskim, gałęzi rodziny Pluto i używającym tegoż przydomku na Pomorzu; wzmianki nie znalazłem w Siebmacherze ani u Borkowskiego, który tylko wymienia str. 334 Prądzynskich z Prądna herbu Grzymała w gnieźnieńskim, tylko u Żernickiego, który przytacza Wincklera i archiwum królewieckie. *Żern.*

PRADZYŃSKI III. — Na tarczy ściętej w polu górnem błękitnym — nad barkiem złotego półksiężycy — trzy sześciopromienne gwiazdy złote; w dolnem zaś czerwonym — dwa miecze końcami do góry ukośnie skrzyżowane. Nad hełmem w koronie na pawim ogonie sześciopromienna gwiazda złota. Labry z prawej błękitne z lewej czarne podbite złotem. Odmiana herbu Prądzynskich przydomku Aubrecht. na Pomorzu i w Prusach Zachodnich. *Sieb. III. 2. 98; Żern. I.*

PRĄTNICKI. — W polu błękitnym — między trzema różami srebrnymi od góry: jedna i dwie i dwoma krzyżami kawalerskimi srebrnymi u spodu — rzeka srebrna w poprzek. Nad hełmem w koronie trzy pióra strusie. Herb przysługujący Prątnickim w łomżyńskim i poznańskim w XVII stuleciu, na Litwie w XVIII. *Nies; Małach.; Bork.; Żern.*

PREJTEN. — W polu czerwonym — między dwoma złotymi krzyżami od góry i jednym u dołu — pas poprzeczny srebrny z błękitnym lwem biegnącym. Nad hełmem w koronie błękitna głowa jelenia z rogami złotymi i drugim błękitnym — i z dwiema obrożami na szyi: wyższą złotą, niższą srebrną. Labry błękitne podbite złotem. Herb Preitenow w Prusach. *Ze starego rysunku udzielonego przez D-ru Piekosińskiego; Nies.; Riet.; Kneschke; Żern.*

PREK, Bork, (Preuck, Pröck). — W polu srebrnym — żelazny kosz czarny z płomieniem czerwono-złotym. Nad hełmem w koronie taki sam kosz z płomieniem. Labry czerwone lub czarne podbite srebrem. Herb starej bardzo rodziny pruskiej Preków, po polsku Bork także zwanej.